

Orientering

Til Økonomiudvalget

Orientering om årsrapporterne for Københavns Kommunes indsats mod social dumping og miljømæssige bæredygtige indkøb i 2024

Resumé

Økonomiudvalget (ØU) orienteres med denne sag om årsrapporterne for indsatsen mod social dumping og miljømæssige bæredygtige indkøb i 2024. Rapporterne beskriver metoder, kontroller og tendenser inden for bæredygtige indkøb. Rapporterne indeholder forord med Overborgmesteren (OB) som afsender. Sagen er til orientering.

Sagsfremstilling

Økonomiforvaltningen (ØKF) skal årligt rapportere på en række indsatser i arbejdet med bæredygtige indkøb. Med denne sag orienteres der om to rapporter. Den første rapport gør status på indsatsen mod social dumping, herunder antal kontroller, overtrædelser, fokusområder samt antal hotline-henvendelser. Den anden rapport gør status på den miljømæssige indsats med at fremme indkøb af miljømærkede produkter og status på, hvor mange aftaler der er stillet krav om grøn leverandørtransport samt på hvilke aftaler, det er forventningen, der stilles krav om grøn leverandørtransport i 2025.

Årsrapporten for indsatsen mod social dumping:

Årsrapporten præsenterer Indsatsteamet mod social dumpings kontrolarbejde i relation til Københavns Kommunes (KK) sociale klausuler. I 2024 er der bl.a. gennemført 587 kontroller af arbejdsklausulen, og der er fundet overtrædelser hos 77% af de kontrollerede medarbejdere.

Årsrapporten gennemgår markante overtrædelsessager og tendenser fra social dumpingindsatsen samt omorganiseringen og udvidelsen af Hovedstadssamarbejdet. Årsrapportens data er anonymiserede, på nær en afsluttet overtrædelsessag om brugen af falske selvstændige på transportområdet, som bliver beskrevet i kapitel 4. Her har leverandøren indvilliget i at stå frem med navn og citat. Derudover indeholder rapporten en beskrivelse af revideringen af uddannelsesklausulen og det nye IT-system, som er blevet udrullet i 2024 med tilhørende ID-kortklausuler.

01-04-2025

Sagsnummer i F2
2025 - 4781

Dokumentnummer i F2
7427639

Sagsnummer eDoc
2025-0074735

Sagsbehandler
Kalinka Arlien-Søborg Dutschke
Julia Monrad Lundsteen
Gwen Jens Gruner-Widding

Årsrapporten for miljømæssige bæredygtige indkøb:

Rapporten indeholder blandt andet en præsentation af den klimaaftryksmodel, der danner grundlaget for beregningerne af kommunens udledninger fra indkøb, som fremadrettet skal danne grundlag for vurderingen af, hvilke reduktionstiltag der skal iværksættes i relation til kommunens forbrug og indkøb.

Dernæst gennemgås de initiativer, der er gennemført i 2024 for så vidt angår klima- og miljøkrav til kommunens indkøb. I dette kapitel præsenteres resultatet af KK's indsats for flere fossilfri leverandørkøretøjer og brug af miljømærker i indkøb. Slutteligt præsenteres arbejdet med at kontrollere leverandørernes overholdelse af kommunens CSR-bilag. I 2024 har KK kontrolleret 66 forskellige varer fra syv forskellige lande.

Forventninger til 2025:

ØKF vil fra 2025 lave en samlet årsrapport for både Socialt Bæredygtige Indkøb og Miljømæssige Bæredygtige Indkøb, der vil blive gjort tilgængelig online. Hensigten med at lave en samlet rapport er at understrege, at KK har en helhedsorienteret tilgang til bæredygtighedsindsatser i kommunen. I den forbindelse vil det være muligt at trække selvstændige delrapporter for udvalgte emner efter behov.

Interessenter og opmærksomhedspunkter

Årsrapporterne bliver offentliggjort på www.socialdumping.kk.dk, og på hjemmesiden for miljømæssige bæredygtige indkøb ligesom de bliver sendt til samarbejdspartnere, andre offentlige indkøbere, faglige organisationer og øvrige interessenter mv.

Økonomi

Sagen har ingen økonomiske konsekvenser.

Videre proces

Efter orienteringen af ØU offentliggøres årsrapporterne.

Bilag

Bilag 1: Årsrapport 2024 for indsatsen mod social dumping i Københavns Kommune.

Bilag 2: Årsrapport 2024 for miljømæssige bæredygtige indkøb i Københavns Kommune.

Københavns Kommunes indsats mod social dumping

Årsrapport 2024

Københavns Kommune
Økonomiforvaltningen
Indsatsteam mod social dumping
www.socialdumping.kk.dk

Design
KK Design

Tryk
LaserTryk.dk A/S

Papir
Vi trykker på miljøvenligt
og svanemærket papir

Udgivet
2025

Indhold

Forord	4
Året der gik	6
1. Københavns indsats mod social dumping	8
Hvad er social dumping?	10
Den risikobaserede tilgang	10
2. Kontroller af arbejdsklausulen i 2024	12
Screeningsbesøg	14
Dokumentkontroller og konstaterede overtrædelser	14
Genopretning og efterbetaling ved overtrædelser	18
Uafsluttede og verserende sager	20
Revision af arbejdsklausulen	20
3. Tendenser inden for to risikobrancher	22
Bygge- og anlægsbranchen	22
Transportbranchen	28
En overtrædelse kommer sjældent alene	30
4. Hovedleverandør efterbetaler 2,85 mio. kr. i transportsag	32
5. Hovedstadssamarbejdet – En fælles indsats mod social dumping	36
Udvidet samarbejde	38
6. Nyt værktøj er taget i brug	40
Meget mere end et plastikkort	40
Et fordelagtigt redskab for hovedleverandører	41
7. Uddannelsesklausulen	42
Kontroller af uddannelsesklausulen i 2024	42
Kontrakter med uddannelsesklausul	43
Revision af uddannelsesklausulen	44

Forord

Københavns Kommune er én af landets største offentlige indkøbere. Med den position følger et tilsvarende stort ansvar for at forvalte borgernes skattekrone på social bæredygtig vis. Derfor har vi en ambition om at gå forrest i kampen mod social dumping og sikre fair konkurrence og ordentlig løn for alle vores leverandører og deres ansatte.

I 2024 har kritisable forhold i byggebranchen været genstand for politisk og mediemæssig opmærksomhed. Byggebranchens og andre branchers markante udfordringer er imidlertid ikke ny viden for Københavns Kommunes Indsatsteam mod social dumping, og erfaringerne fra kontrolarbejdet viser, at 2024 ikke var nogen undtagelse. Vi har i 2024 rejst et historisk højt efterbetalingskrav af løn til medarbejdere hos kommunens leverandører på bygge- og anlægsprojekter, hvilket understreger den fortsatte aktualitet af kommunens specialiserede kontrolarbejde.

Vores leverandører gør sig generelt umage med at leve op til de forpligtelser, der følger med at være leverandør til Københavns Kommune. Men der er desværre også nogle leverandører, der ikke gør, og som samtidig bliver stadig mere

opfindsomme i metoder til at søge omgåelse af forpligtelserne. Når kontrol af en leverandør viser manglende overholdelse af Københavns Kommunes arbejdsklausul, stiller vi krav om at leverandørerne retter op på overtrædelserne. I 2024 blev der sat punktum i en stor og omfattende transportsag, hvor hovedleverandøren fastansatte alle sine chauffører i hele Danmark på overenskomst. Dette var som konsekvens af de forhold som Indsatsteamet afdækkede og med henblik på fremadrettet efterlevelse af arbejdsklausulen. Jeg er stolt over, at Københavns Kommune er med til at skubbe arbejdsmarkedet i en mere social bæredygtig retning, ikke blot på kommunalt, men også nationalt plan.

Social dumping holder sig ikke inden for kommunegrænser eller begrænser sig til enkelte brancher. Derfor er det positivt, at vi i 2024 kunne udvide vores Hovedstadssamarbejde yderligere til nu at bestå af syv kommuner samt Nationalbanken og Nordhavnstunellen samtidig med at samarbejdets fokus er udvidet til flere risikobrancher. Udvidelsen vidner om den fælles forståelse for og anerkendelse af, at det sociale ansvar løftes bedst, når vi løfter sammen.

I efteråret 2024 kunne Københavns Kommune tage et nyt IT-registreringssystem i brug, som er udviklet med henblik på at optimere indsatsen mod social dumping i kommunen. Registreringssystemet kan med data om leverandørhierarkier og medarbejderinformationer skabe gennemsigtighed over, hvem der udfører arbejde på kommunens kontrakter og hvornår. Tilføjelsen af det nye redskab til Indsatsteamets værktøjskasse understreger, at vi mener det seriøst, når vi siger, at vi er klar til at gå langt for at sikre ordnede vilkår på et arbejdsmarked i konstant udvikling.

Af samme grund er det også afgørende, at Københavns Kommunes sociale klausuler løbende tilpasses den virkelighed, som vi møder på arbejdspladser og hos leverandører. Derfor har

kommunen i 2024 foretaget en revision af uddannelsesklausulen, som vil optimere indsatsen med at sikre elev- og lærepladser, så fremtidens arbejdstagere får de nødvendige kvalifikationer og erfaringer, der er så vigtige for, at vi kan modvirke social dumping.

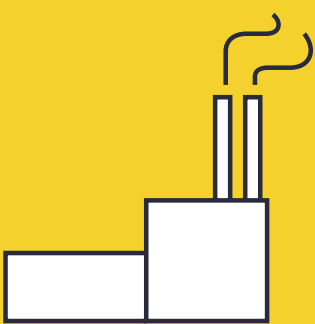
Jeg er rigtig glad for, at vi sammen med myndigheder, leverandører, organisationer og andre relevante parter i løbet af 2024 har haft et stærkt samarbejde og ført en målrettet indsats, med henblik på at komme social dumping til livs. Derfor vil jeg gerne takke alle, som i løbet af året har været med os i indsatsen. Jeg glæder mig over, at vi fremover fortsætter det vigtige samarbejde, der sikrer, at København bliver bygget og holdt i gang på fair vilkår.

Lars Weiss
Overborgmester

Året der gik

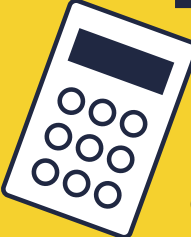
172

fysiske kontroller på arbejdspladser

203
medarbejdere er indstillet til efterbetaling

4,4
mio. i samlet
efterbetalingskrav

Fokus
på tendenser indenfor
risikobrancher

 77
overtrædelses-
procent i 2024

 212
afsluttede dokumentkontroller

Nyt
Nyt IT-system til leverandørkæder
implementeres

1. Københavns indsats mod social dumping

Københavns Kommune har siden 2011 arbejdet for at bekæmpe social dumping ved at stille krav til kommunens leverandører og støtte- og tilskudsmodtagere via sociale klausuler.

I 2017 besluttede Borgerrepræsentationen at hjemtage indsatsen og etablere et in-house Indsatsteam mod social dumping til at varetage kontrol- og rådgivningsarbejdet.

Denne rapport gør status over indsatsen i 2024, som dermed var Indsatsteamets syvende år. Rapporten gennemgår Indsatsteamets kontrolarbejde med kommunens sociale klausuler, herunder større overtrædelsessager samt tendenser

indenfor social dumping i såkaldte risikobrancher, som Indsatsteamet identificerer gennem kontrolarbejdet.

Kommunens sociale klausuler er:

Arbejdsklausulen stiller krav om ordentlige løn- og arbejdsvilkår for medarbejdere hos private leverandører når de udfører arbejde på en kommunal aftale. Alle kommunens kontrakter på tjenesteydelses- og bygge- og anlægsområdet samt i vid udstrækning på støtte- og tilskudsområdet indeholder en arbejdsklausul.

Uddannelsesklausulen stiller krav om uddannelse af fremtidens faglærte arbejdskraft. Leverandører skal leve op til at uddanne et proportionelt antal elever og lærlinge fra erhvervsuddannelserne, når der udføres arbejde på kontrakter for

Københavns Kommune. Uddannelsesklausulen vedlægges aftaler, hvor der er potentiale for at uddanne lærlinge og elever.

ID-kortklausulerne stiller krav om at hovedleverandørerne sikrer registrering af de underleverandører og medarbejdere, som udfører arbejde på opgave for kommunen i Københavns Kommunes registreringssystem. Klausulerne vedlægges kontrakter, hvor der er behov for øget gennemsigtighed i leverandørhierarkier f.eks. bygge- og anlægsbranchen. ID-kortklausulerne henviser til to klausuler, hvor forskellen består i hvorvidt der stilles krav om adgangskontrol i form af et ID-kort.

Beskæftigelsesklausulen stiller krav om at beskæftige ledige, herunder specifikt personer med handicap med det formål at øge det generelle arbejdsudbud.

Indsatsteamet har ansvaret for at følge op på om de krav der stilles i arbejds-, uddannelses- og ID-kortklausulerne efterleves af kommunens leverandører. Indsatsteamet står ikke for håndhævelsen af beskæftigelsesklausulen, men er ansvarlig for vejledning om brug af beskæftigelsesklausulen.

Indsatsteamets arbejde har et dobbelt sigte:

- At sikre fair løn- og arbejdsvilkår for medarbejdere hos de private leverandører, når de udfører arbejde for kommunen.
- At sikre fair konkurrence for virksomheder, der byder på kommunens kontrakter.

Det dobbelte sigte går hånd i hånd: Uden effektiv håndhævelse af de sociale krav kan leverandører, der misligholder kravene, få en konkurrencemæssig fordel over de leverandører, der lever op til deres kontraktuelle forpligtelser. Derudover medvirker de sociale krav til, at virksomhederne konkurrerer på sunde parametre, i stedet for at konkurrere på at dumpe lønningerne. Indsatsteamets overordnede arbejdsopgaver er at sikre, at klausulerne er opdaterede og at de håndhæves samt at rådgive udbudsjurister, kontraktholdere mv. om implementering og anvendelse af klausulerne.

Hvad er social dumping?

I Københavns Kommune er indsatsen mod social dumping operationaliseret via offentlige indkøb og støtte- tilskudsmidler. Social dumping defineres i dette regi som en overtrædelse af arbejds- og uddannelsesklausulens krav. Indsatsteamet skelner ikke mellem danske og udenlandske medarbejdere og arbejdsgivere i vurderingen af, hvornår der er tale om social dumping.

”I Københavns Kommunes indsats mod social dumping, defineres social dumping som en overtrædelse af arbejds- og uddannelsesklausulens krav”.

Indsatsteamet opererer også med en bredere forståelse af social dumping end ovenstående som et samfundsfænomen, der giver sig til udtryk i konkrete konsekvenser for både den enkelte og gruppen af lønmodtageres hhv. løn, arbejdsvilkår og arbejdsmiljø. Fænomenet defineres ved dets underliggende mekanismer i relation til grænseoverskridende tjenesteydelser og arbejdskraft, som skaber udfordringer for den danske model samt grobund for forringelser af løn- og arbejdsvilkår, der ofte omtales som et "ræs mod bunden". Med denne bredere definition følger en anerkendelse af, at den indsats, som Københavns Kommune kan løfte ved effektiv og målrettet håndhævelse af klausulkrav, ikke er en altomfattende indsats mod social dumping i sin

helhed. Ambitionen med at stille krav i forbindelse med offentlige indkøb og tildeling af støtte- tilskudsmidler, er at påvirke markedet i en mere social bæredygtig retning inden for rammerne af, hvad der kan reguleres gennem kommunens indkøbsaftaler og kontraktforhold med private leverandører og støtte- og tilskudsmodtagere. Med arbejdsklausulens reference til de kollektive overenskomster understøtter Københavns Kommune den danske model som værende normen for lønfastsættelse i Danmark.

Den risikobaserede tilgang

Indsatsteamet arbejder risikobaseret ud fra en cirkulær proces bestående af følgende fire processkridt: 1) analyse af kontraktportefølje og historiske data 2) fysiske kontrolbesøg og dokumentkontrol 3) opklaring, herunder afdækning af overtrædelsers omfang og 4) håndhævelse og genopretning ved overtrædelser.

Indsatsteamet foretager løbende analyser af Københavns Kommunes kontraktportefølje med henblik på at planlægge kontrolindsatser efter den risikobaserede tilgang. Risikovurderingen foretages på baggrund af en række forskellige kilder. Indsatsteamet indsamler løbende data om de enkelte kontrakter og udvælger med udgangspunkt i Indsatsteamets branche- og arbejdsmarkeds-

Figur 1

Figuren viser Indsatsteamets risikobaserede kontrolproces, som består af fire processkridt: analyse af kontraktportefølje, kontrol, opklaring og håndhævelse.

kendskab kontrakter til fysiske kontroller. Indsatsteamet modtager desuden tip fra både interne og eksterne kilder og anvender erfaringer fra de mange tusinde kontroller, Indsatsteamet har gennemført og opsamlet i et internt register siden 2018.

Kernen i den risikobaserede tilgang er de indledende fysiske kontrolbesøg, hvor Indsatsteamet indsamler informationer om arbejdsforholdene hos den enkelte virksomhed, der ofte er nødvendige for at komme til bunds i sagerne. De fysiske besøg kan give anledning til yderligere og dybdegående dokumentkontroller, hvor Indsatsteamet undersøger udvalgte medarbejders løn- og arbejdsvilkår. Indsatsteamet følger altid sagerne til dørs og fokuserer på genopretning både bagud- og fremadrettet. Processen er cirkulær, fordi erfaringer fra afsluttede sager danner udgangspunkt for udarbejdelse af nye risikobaserede analyser af kontraktporteføljen.

For at følge med udviklingen i markedet, udvider Indsatsteamet løbende kontrolarbejdet til nye brancher og områder, hvor Indsatsteamet har behov for at opdyrke erfaring med henblik på at udvikle risikovurderingen yderligere. Ligeledes afdækker Indsatsteamet leverandører, der finder nye kreative måder at omgå klausulerne på, hvorfor Indsatsteamets arbejdsmetoder og klausuler løbende opdateres og forbedres til et marked i konstant udvikling.

”Den risikobaserede tilgang betyder, at Indsatsteamets kræfter fokuseres dér, hvor de gør mest gavn, og at de virksomheder, som har orden i forholdene, i mindre grad oplever unødigt kontrol”.

2. Kontroller af arbejds- klausulen i 2024

Københavns Kommunes arbejds- klausul sikrer fair løn- og arbejds- vilkår og fair konkurrence, når private leverandører udfører opgaver for kommunen.

Indsatsteamet arbejder med fire forskellige typer af kontrol:

Screeningsbesøg er uanmeldte fysiske kontrolbesøg på arbejdspladser.

Dokumentkontroller er indhentning og vurdering af dokumentation for en medarbejders løn- og arbejdsvilkår.

Uddannelseskontroller er fysiske besøg og dokumentkontroller af overholdelse af krav til elever og lærlinge på en aftale.

Rekognoscering er en række af fysiske kontroller, der f.eks. kortlægger hvilke faggrupper og virksomheder, der er til stede på arbejdspladserne, og hvor langt forskellige projekter er.

I 2024 gennemførte Indsatsteamet 587 kontroller af arbejdsklausulen og uddannelsesklausulen. Kontrollerne fordelte sig på 172 screeningsbesøg, 316 dokumentkontroller, 68 uddannelseskontroller og 31 rekognosceringer. Screeningsbesøg og dokumentkontroller udgør tilsammen 488 af de 587 kontroller.

Størstedelen af Indsatsteamets kontroller i 2024 er foretaget inden for bygge- og anlægsbranchen. Derudover har sager på transport- og logistikområdet fyldt meget i Indsatsteamets kontrolarbejde, både de der er startet i 2024 og fremgår af figur 3, og de der er verserende fra tidligere år. Transportsager er ofte kendetegnet

ved at være store sager, som strækker sig over en længere periode. Derfor indgår langt fra al data fra transportsager, der har fyldt i 2024, i denne årsrapport.

Der er udført 14 screeningsbesøg på renhold- og rengøringsområdet, hvoraf flere af kontrollerne har været afviklet som natbesøg. Rengøring udføres ofte om natten, hvor medarbejderen er alene og derfor har begrænset kontakt med kollegaer og begrænsede muligheder for at tale om og få kendskab til rettigheder inden for løn- og arbejdsvilkår. Arbejdsforholdene kan udgøre en risiko for social dumping, men i modsætning til kontrollerfaringerne i 2023, har Indsatsteamet i 2024 ikke fundet brud på arbejdsklausulen i den større rengøringsaftale, som har været kontrolleret. De overtrædelser, der er fundet på rengøringsområdet i 2024, har været i forbindelse med skur- og slutrengøring på byggepladser.

Arbejdsklausulen (2021)

Arbejdsklausulen stiller krav om, at alle, der udfører arbejde for Københavns Kommune, skal have fair løn- og arbejdsvilkår.

Forpligtelsen i arbejdsklausulen:

Leverandøren skal sikre, at ansatte hos leverandøren og eventuelle underleverandører er sikret løn- og arbejdsvilkår, der ikke er mindre gunstige, end dem der gælder for arbejde af samme art i henhold til en kollektiv overenskomst. Overenskomsten skal være indgået af de inden for det pågældende faglige område mest repræsentative arbejdsmarkedsparter i Danmark og gælde på hele det danske område.

Sanktionsmuligheder ved brud på arbejdsklausulen:

- Ved formelle overtrædelser som f.eks. utilstrækkelig dokumentation kan leverandøren efter varslings blive pålagt dagbod.
- Ved materielle overtrædelser som f.eks. underbetaling kan leverandøren blive pålagt efterbetalingskrav til de ansatte, som er blevet underbetalt.
- Ved grove overtrædelser, som dækker over en underbetaling på 15 % og derover (af den samlede løn herunder særlige ydelser) i forhold til mindsteniveauet i en gældende referenceoverenskomst, pålægges leverandøren en bod. Bodens svarer til 50 % af underbetalingen og tilfalder Københavns Kommune.
- Københavns Kommune kan ved grov misligholdelse til enhver tid helt eller delvist opsige kontrakten med leverandøren.

Screeningsbesøg

Alle Indsatsteamets kontroller af arbejdsklausulen er uanmeldte. I langt de fleste tilfælde starter Indsatsteamet med at tage på et fysisk screeningsbesøg på en arbejdsplads, hvor der gennemføres individuelle samtaler med medarbejderne. Hvis Indsatsteamet ikke finder umiddelbar risiko for overtrædelser af arbejdsklausulen, foretages der ikke yderligere. Hvis Indsatsteamet derimod vurderer, at der er konkret risiko, bliver der udført en dokumentkontrol på én eller flere medarbejdere.

Indsatsteamet gennemførte 172 screeningsbesøg i 2024. Ud af dem var 14 foretaget på baggrund af interne tip f.eks. fra forvaltningerne eller eksterne tip f.eks. fra Indsatsteamets hotline. De resterende 158 kontrolbesøg var udvalgt af Indsatsteamet på baggrund af en konkret risikovurdering. I 73 ud af de 172 screeningsbesøg (svarende til 42 %) vurderede Indsatsteamet, at der var risiko for en overtrædelse af arbejdsklausulen. På den baggrund blev der foretaget 316 dokumentkontroller.

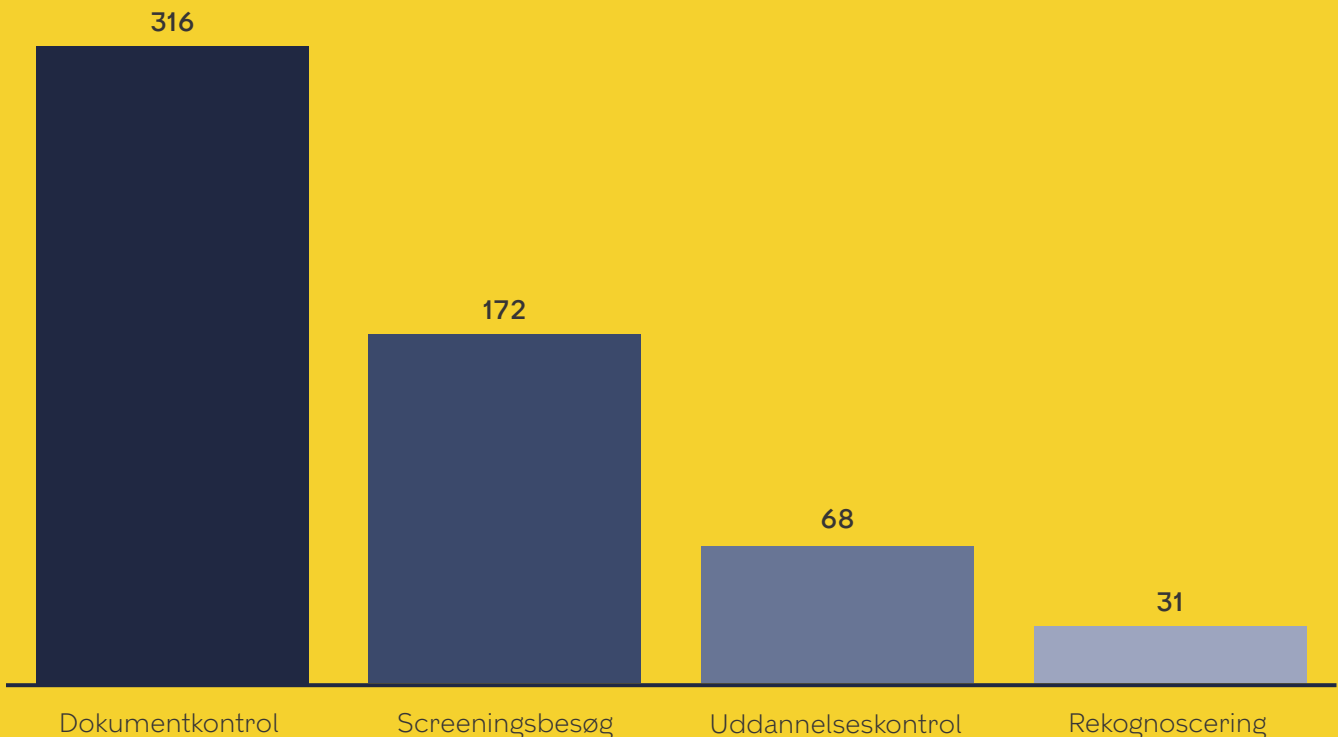
Dokumentkontroller og konstaterede overtrædelser

Ved en dokumentkontrol anmoder Indsatsteamet hovedleverandøren om en række dokumenter på relevante medarbejders løn- og arbejdsvilkår. Det er hovedleverandørens opgave at sikre, at klausulkravene for underleverandørernes ansatte på opgaven efterleves, og at det kan dokumenteres overfor Indsatsteamet. Når dokumentationen foreligger, sammenholder Indsatsteamet beregningen af medarbejderens lønvilkår med vilkårsniveauet i den relevante referenceoverenskomst på området for at kunne vurdere om medarbejderne er blevet underbetalt.

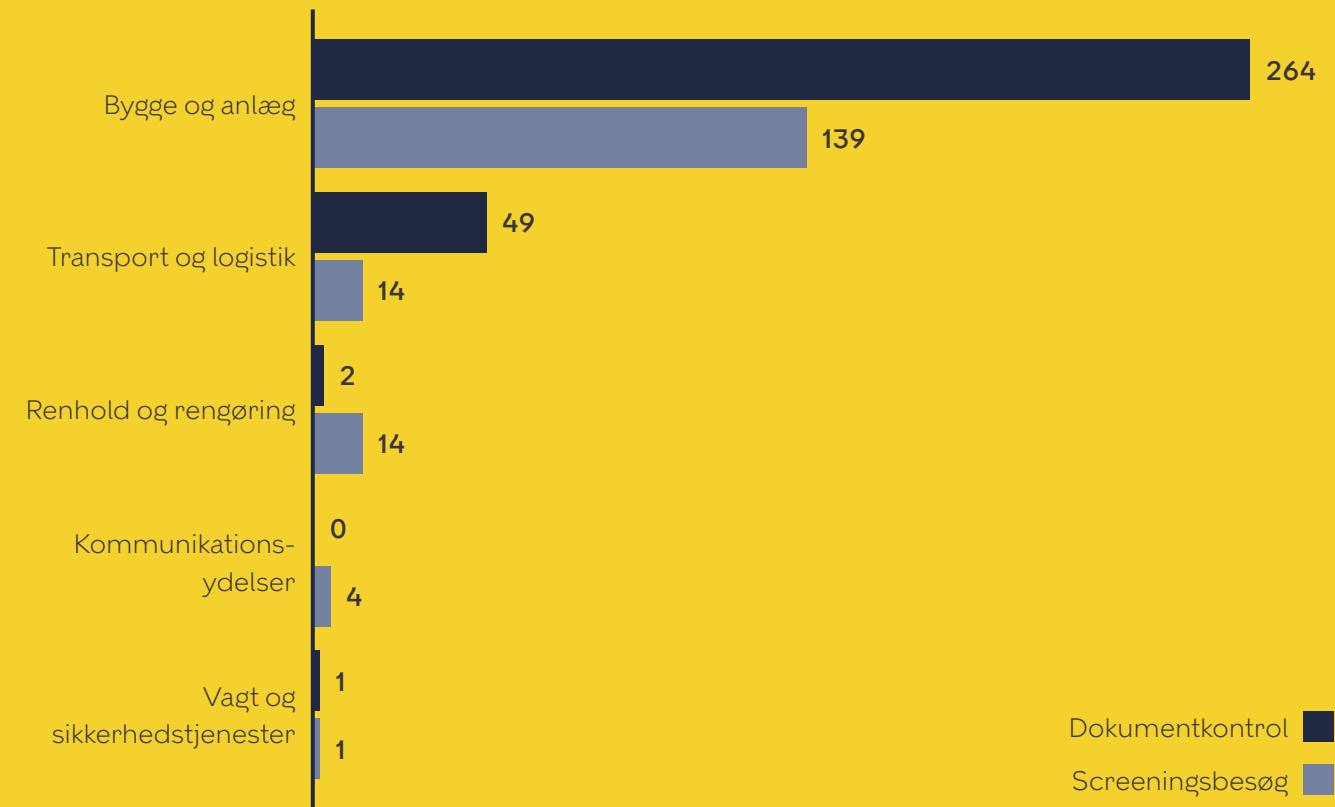
Metode og begrebsafklaring

- De kontroller, der fremgår i dette afsnit af årsrapporten, er kontroller der er startet i 2024. Derfor vil sager der er påbegyndt før, men afsluttet i 2024 samt verserende sager, som endnu er uafsluttede i 2024, ikke fremgå.
- Når der opgøres tal for overtrædelser i afsnittet, refereres der til materielle overtrædelser af arbejdsklausulen, altså underbetaling og øvrige overtrædelser knyttet til den enkelte medarbejders arbejdsforhold. De formelle overtrædelser, der henviser til klausulens dokumentations- og fristkrav, og som sanktioneres med bod, opgøres for sig selv.
- Kontroller, der er foretaget i regi af Hovedstadssamarbejdet og samarbejdet med Vejdirektoratet, fremgår ikke af afsnittets data. Kontrolldata vedrører alene kontroller af Københavns Kommunes egne leverandører.

Figur 2
Antal kontroller fordelt på kontroltype.

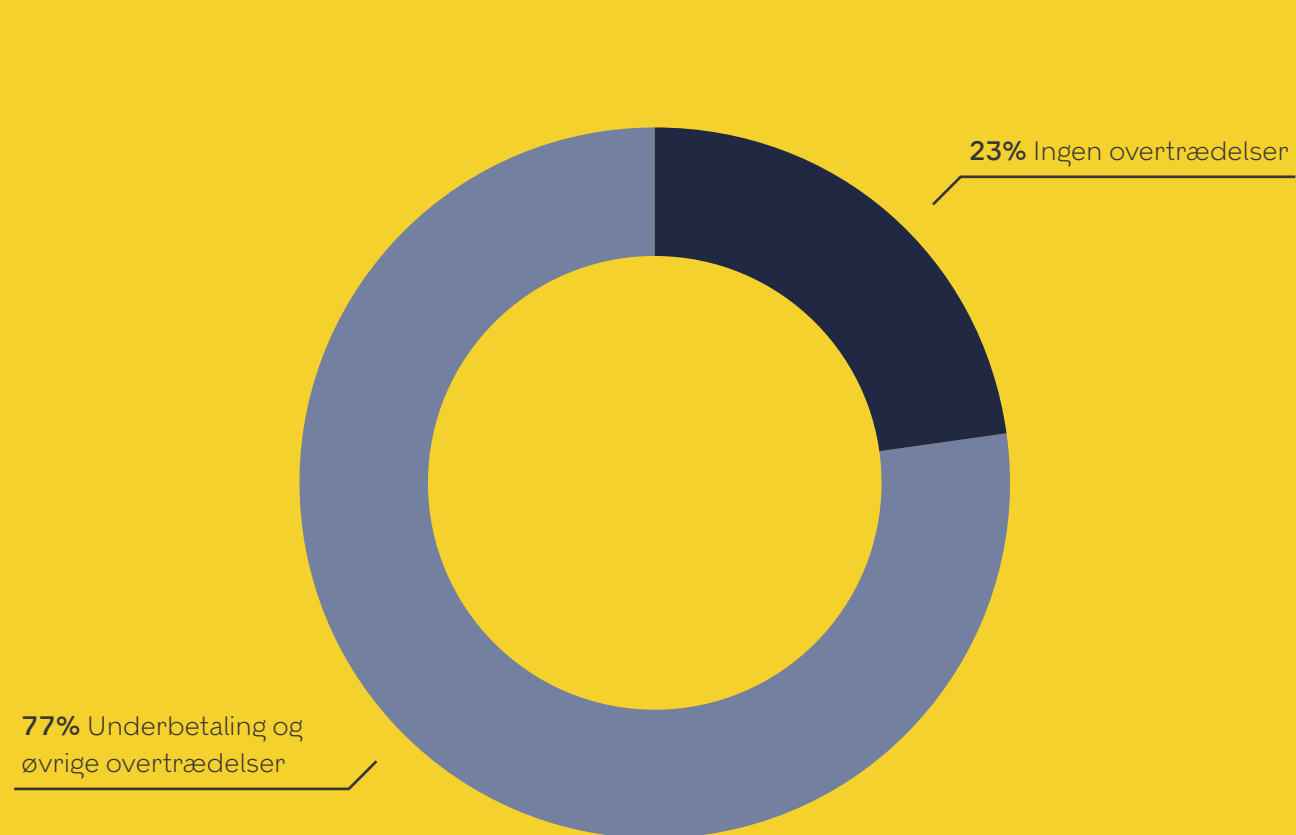

Figur 3:
Antal dokumentkontroller og screeningsbesøg fordelt på branche.

Figur 4

Figuren angiver andelen af konstaterede overtrædelser, som er fundet i dokumentkontroller.

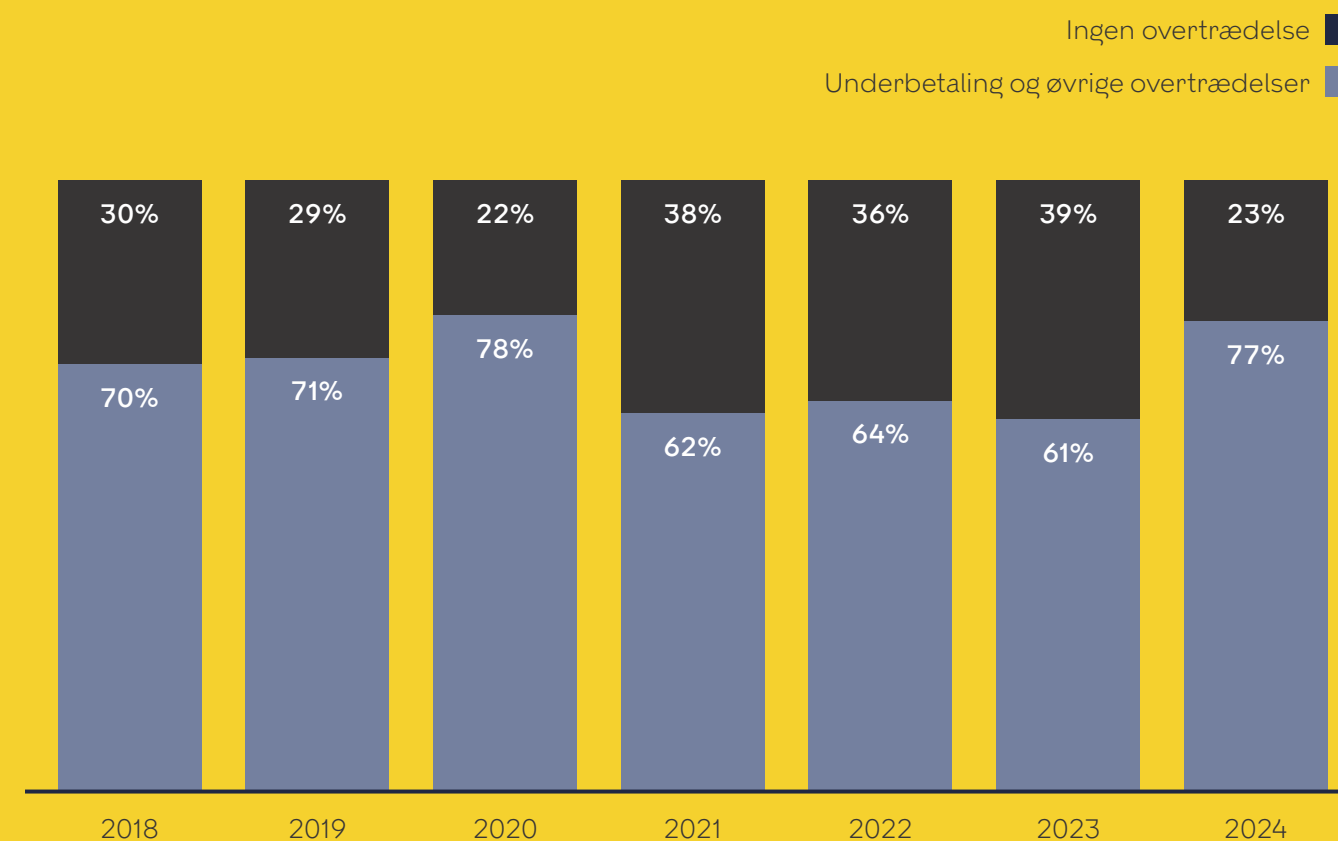
Der er på nuværende tidspunkt foretaget en konkret lønberegning i 300 af de 316 iværksatte dokumentkontroller. I 2024 fandt Indsatsteamet overtrædelser af Københavns Kommunes klausuler i 231 tilfælde. Det svarer til, at der har været en overtrædelsesprocent på 77 % i de færdigberegnede dokumentkontroller. Overtrædelserne vedrører primært underbetaling og manglende arbejdsskadeforsikring. I enkelte sager blev der også fundet brud på andre ansættelsesvilkår i henhold til den gældende referenceoverenskomst. Indsatsteamet bruger overtrædelsesprocenten på dokumentkontroller som indikator for kvaliteten af risikovurderingerne på screeningsbesøgene.

Langt størstedelen af overtrædelsessagerne blev fundet indenfor bygge- og anlægsbranchen, hvor der var 194 overtrædelser af arbejdsklausulen, mens der på transportområdet blev fundet 36 overtrædelser.

Overtrædelsessagerne i 2024 er kendetegnet ved at være grovere sammenlignet med tidligere år. I 83 % af overtrædelsessagerne i 2024 blev der konstateret grove overtrædelser. Underbetalingsprocenten har været 58 %, hvilket er en stigning på 37 procentpoint i forhold til den gennemsnitlige underbetalingsprocent i perioden 2018-2023.

Figur 5

Figuren viser procentandelen af materielle overtrædelser af arbejdsklausulen pr. år i perioden 2018 til 2024.

I 2024 var den gennemsnitlige efterbetalingskrav pr. medarbejder 32.000 kr., som til sammenligning er markant højere end de 16.400 kr., der er gennemsnittet for efterbetaling pr. medarbejder for perioden 2018-2023.

Hvis en leverandør ikke fremsender fyldestgørende dokumentation inden for en given tidsfrist, kan Indsatsteamet anbefale den kontraktholdende fagforvaltning at anvende dagbod. I 2024 blev der varslet dagbod i 45 sager og udstedt bod i 30 af sagerne.

Grove overtrædelser

Grove overtrædelser er defineret ved en underbetaling på 15 % og derover i forhold til mindsteniveauet i en gældende referenceoverenskomst (dvs. samlet løn, herunder særlige tillæg).

I arbejdsklausulen sanktioneres leverandøren for grove overtrædelser med bod udover kravet om efterbetaling til medarbejderen. Bodden svarer til 50 % af underbetalingen og tilfalder forvaltningen.

Genopretning og efterbetaling ved overtrædelser

Når Indsatsteamet finder overtrædelser af arbejdsklausulen, bliver der rettet krav til hovedleverandøren om, at de underbetalte medarbejdere skal modtage efterbetaling. Indsatsteamet stiller både krav om, at der bliver rettet op bagudrettet ved efterbetaling til de berørte medarbejdere samt fremadrettet med henblik på at overholde arbejdsklausulen i den resterende kontraktperiode. I nogle overtrædelsessager indkaldes hovedleverandøren og eventuelle involverede underleverandører til et mæglingssmøde med Indsatsteamet og den forvaltning, som har indgået kontrakten. Mæglingssmødet giver leverandøren mulighed for at blive hørt og sætter rammerne for en konstruktiv og åben dialog om overtrædelsernes omfang samt beregnings- og fortolkningsgrundlaget. På mæglingssmødet aftales typisk også hvornår og hvordan hovedleverandøren skal dokumentere, at der er rettet op.

For sager, som er startet i 2024, har Indsatsteamet beregnet et samlet efterbetalingskrav for 203 medarbejdere på ca. 4,4 mio. kr. i alt. Heraf er der ved årsskiftet sket efterbetaling af ca. 3,6 mio. kr. til 135 medarbejdere. I takt med at sager, der er påbegyndt før 2024 er blevet lukket, er ovenstående opgørelse for det samlede efterbetalingskrav blevet opdateret. Derfor vil grafens tal være større end rapporteret tidligere i de respektive år. Det samme må forventes at ske med tallene for 2024, grundet de verserende sager.

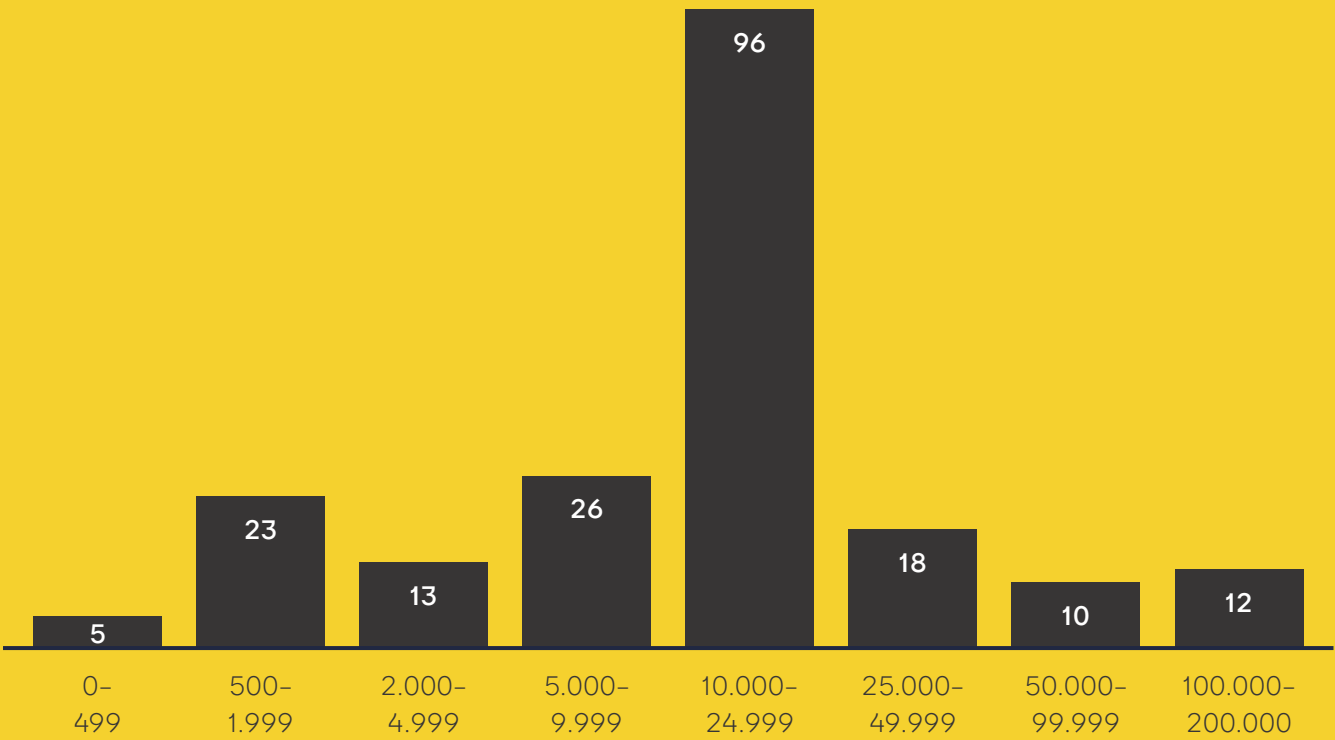
Hvis der er begrundet tvivl om en underleverandørs evne eller villighed til at foretage en dokumenterbar efterbetaling til sine egne ansatte, anbefaler Indsatsteamet hovedleverandøren selv at foretage efterbetalingen direkte til de underbetalte medarbejdere. Når efterbetalingen er dokumenteret, afslutter Indsatsteamet sagen.

I nogle sager lykkes det ikke at få kontakt til eller identificere de medarbejdere, der skal modtage efterbetalingen. I de tilfælde tilfalder efterbetalingen kommunen. Indsatsteamet har en ambition om, at dette beløb skal være så lavt som muligt, og i 2024 har det alene været tilfældet i 21 sagsforløb, der samlet omhandler krav for 127.355 kr. I 89 % af sagerne på tværs af år er efterbetalingen tilfaldet medarbejderne.

Siden 2021 har Københavns Kommune også stillet krav om, at leverandører har arbejdsskade-forsikring for medarbejdere i alle led i leverandørkæden, der udfører arbejde for kommunen. Sanktionen for overtrædelse er bod på 5.000 kr. pr. medarbejder og dagbod på 2.000 kr. pr. medarbejder, indtil forholdene er bragt i orden. I 2024 har der været 10 sager om manglende arbejdsskade-forsikring, og der er udstedt bod i 4 af de 10 sager.

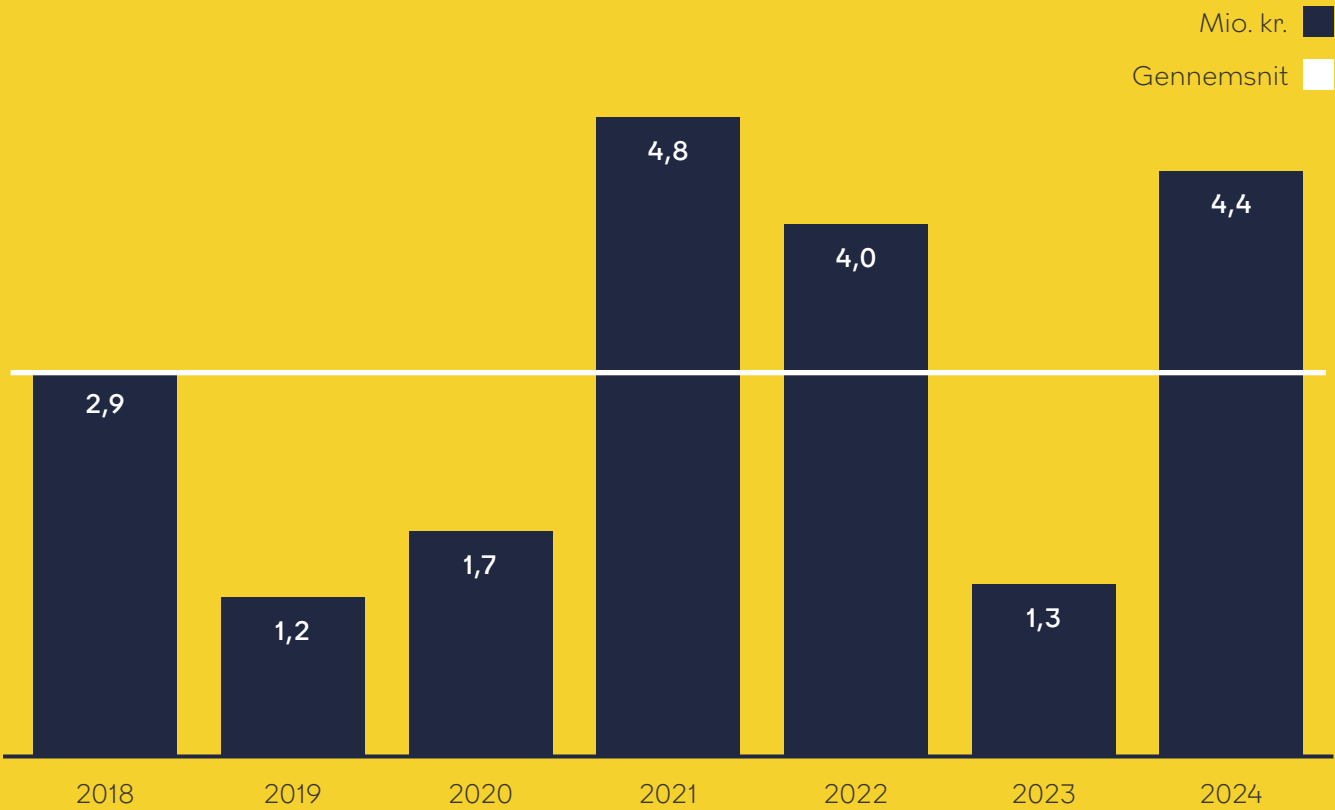
Figur 6

Figuren viser overtrædelsessager (antal underbetalte medarbejdere) i 2024 fordelt efter størrelsen på efterbetalinger (kroner).

Figur 7

Samlet efterbetalingskrav på tværs af brancher fordelt på år.

Uafsluttede og verserende sager

Udover sagerne om genopretning og efterbetaling ved overtrædelser er der endnu ikke foretaget en vurdering af yderligere 16 dokumentkontroller, som er opstartet i 2024, ligesom beregningen af efterbetalingskrav for 38 verserende overtrædelsessager ikke er afsluttet. Det samlede efterbetalingskrav for kontroller foretaget i 2024 vokser derfor i takt med, at de sidste sager afsluttes.

Revision af arbejdsklausulen

Det er afgørende, at de sociale klausuler løbende tilpasses den virkelighed, som Indsatsteamet møder i kontrolarbejdet. Derfor vil Indsatsteamet i det kommende år igangsætte en revision af arbejdsklausulen bl.a. på baggrund af de tendenser og erfaringer, som kontrollerne har leveret og den vidensdeling, der løbende foregår mellem Indsatsteamet og landets myndigheder, arbejdsmarkedets parter samt danske og europæiske Indsatsteams.

Hotline for tips og rådgivning

Indsatsteamets hotline giver leverandører medarbejdere, kommunens forvaltninger, borgere og andre aktører med mistanke om social dumping på kommunens kontrakter mulighed for at kontakte en CSR-medarbejder fra Indsatsteamet direkte og anonymt. Henvendelser via hotlinen giver Indsatsteamet mulighed for hurtigt at rykke ud.

Derudover giver hotlinen leverandører, som er udtaget til kontrol, mulighed for at få rådgivning og stille spørgsmål til dokumentation, efterbetaling mv.

Hotline: 33667010
Mail: csr@okf.kk.dk

For sager, som er startet i 2024, har Indsatsteamet beregnet et samlet efterbetalingskrav på ca. 4,4 mio. kr. fordelt på 203 medarbejdere.

3.

Tendenser inden for udvalgte risikobrancher

I forbindelse med kontrolarbejdet har Indsatsteamet observeret flere tendenser i to store risikobrancher: Bygge- og anlægsbranchen og transportbranchen.

Bygge- og anlægsbranchen

Historisk højt efterbetalingskrav og grove overtrædelser

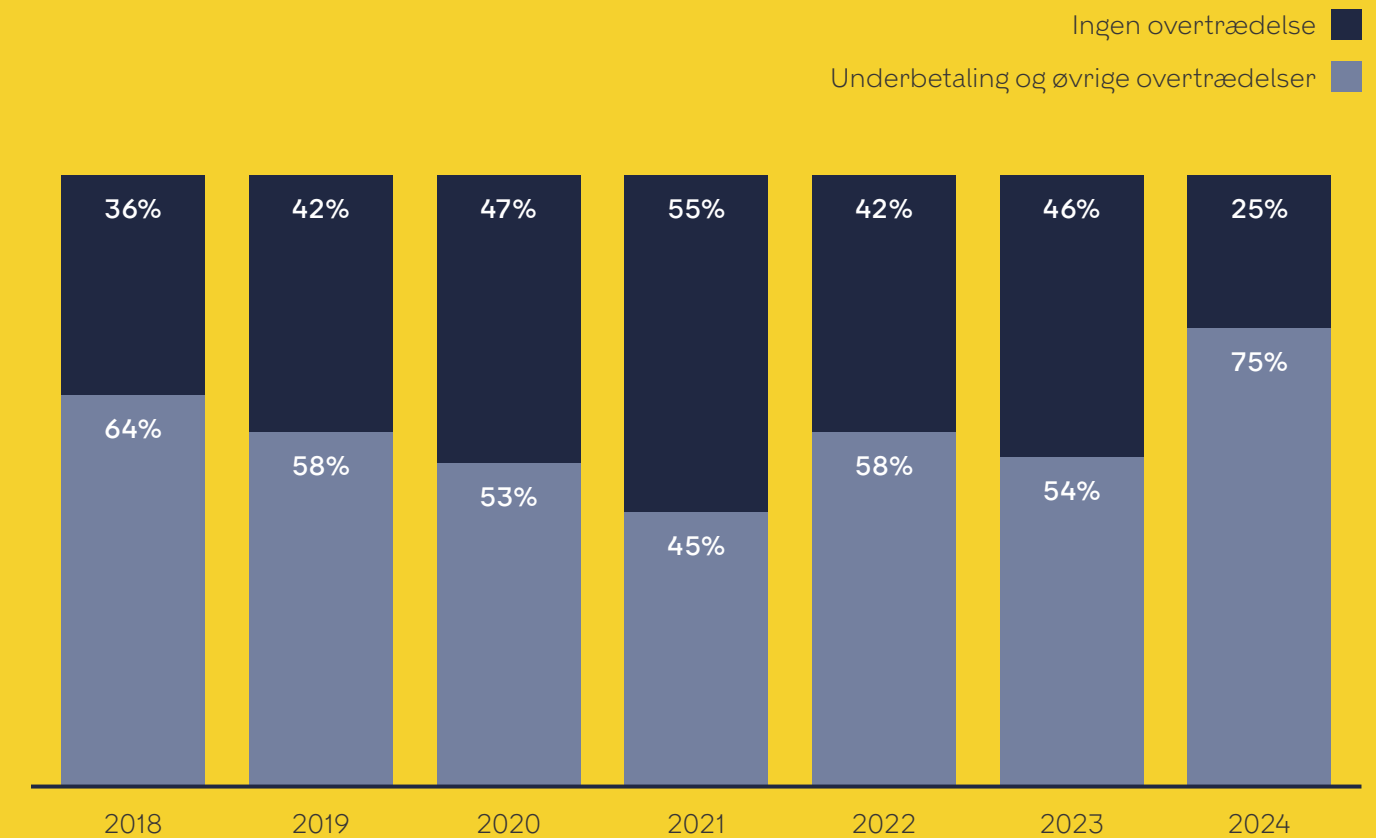
Bygge- og anlægsområdet har været genstand for både politisk og mediemæssig opmærksomhed i løbet af 2024, som bl.a. kommer til udtryk i dokumentarerne "Den Sorte Svane", "Underdanmark" og "På Statens Regning". Mediedækningen, der sætter fokus på kritisable forhold for særligt udenlandske arbejdstagere på landets

byggepladser, har givet den brede befolkning et indblik i nogle af de udfordringer, som knytter sig til denne branche. Indsatsteamet har siden etableringen i 2018 haft stort fokus på branchen. Kontrolarbejdet har igennem årene vist, at branchen har betydelige udfordringer med dårlige arbejdsforhold og social dumping. Kontrolarbejdet det seneste år viser, at 2024 ikke var nogen undtagelse.

I 2024 blev der foretaget 472 kontroller af arbejdsklausulen indenfor bygge- og anlægsydelser, heraf 139 screeningsbesøg. Flere end hver tredje kontrolbesøg gav anledning til opfølgende dokumentkontrol. Til sammenligning gav ca. hvert fjerde kontrolbesøg i 2023 anledning til dokumentkontrol.

Figur 8

Figuren viser overtrædelsesprocenten for bygge- og anlægsområdet på tværs af årene.

På baggrund af 264 dokumentkontroller kunne Indsatsteamet konstatere underbetaling eller andre materielle overtrædelser i 75 % af tilfældene. Det er en stigning på 21 procentpoint i forhold til den gennemsnitlige overtrædelsesprocent for branchen på 55 % i perioden 2018-2023.

100 %-princippet

Indsatsteamet bruger det såkaldte 100 %-princip til beregning af efterbetaling, når en leverandør ikke løfter sin kontraktuelle dokumentationspligt og leverer tilstrækkelig og pålidelig dokumentation på, at en medarbejder har fået løn. Tilstrækkelig dokumentation indebærer f.eks. indkomst-kvitteringer, lønsedler og personhenførbare bankoverførsler. Hvis der ikke eksisterer dokumentation for, at en medarbejder har fået løn, må det antages, at medarbejderen har arbejdet ulønnet, og derfor kræver kommunen fuld genopretning svarende til 100 % af den løn, medarbejderen som minimum skulle have haft jf. referenceoverenskomsten.

I 50 af overtrædelsessagerne med efterbetalingskrav i bygge- og anlægsbranchen i 2024 blev der foretaget 100 %-beregninger for efterbetaling til medarbejderne, hvilket svarer til 39 % af sagerne. Dette er en stigning sammenlignet med tidligere år, hvor der gennemsnitligt har været foretaget 100 %-beregninger i 11 overtrædelsessager med efterbetalingskrav pr. år, svarende til 13 %. 92 % af overtrædelserne i 2024 var grove overtrædelser, hvilket til sammenligning i gennemsnit har været tilfældet for 43 % af sagerne i perioden 2018-2023.

Den gennemsnitlige efterbetaling til den enkelte medarbejder steg markant i 2024 sammenlignet med tidligere år. I perioden 2018-2023 var gennemsnittet for efterbetaling pr. medarbejder 14.087 kr. imens der i gennemsnit blev opgjort efterbetalingskrav på 34.179 kr. pr. underbetalt medarbejder i 2024. I de sager hvor der blev konstateret underbetaling er der i skrivende stund stillet efterbetalingskrav på i alt 4,3 mio. kr. til 188 medarbejdere inden for bygge- og anlægsbranchen. Kravet er det største årlige efterbetalingskrav på området siden Indsatsteamets etablering.

Kontrolarbejdet i bygge- og anlægsbranchen i 2024 viser altså højere risiko for grove overtrædelser og et historisk højt efterbetalingskrav.

Det understreger, at der fortsat er høj risiko for social dumping forbundet med branchen, der har betydelige udfordringer med at sikre ordnede løn- og arbejdsvilkår for de medarbejdere, der udfører arbejde på kommunens byggepladser.

Øget risiko for overtrædelser hos styringsentreprenører

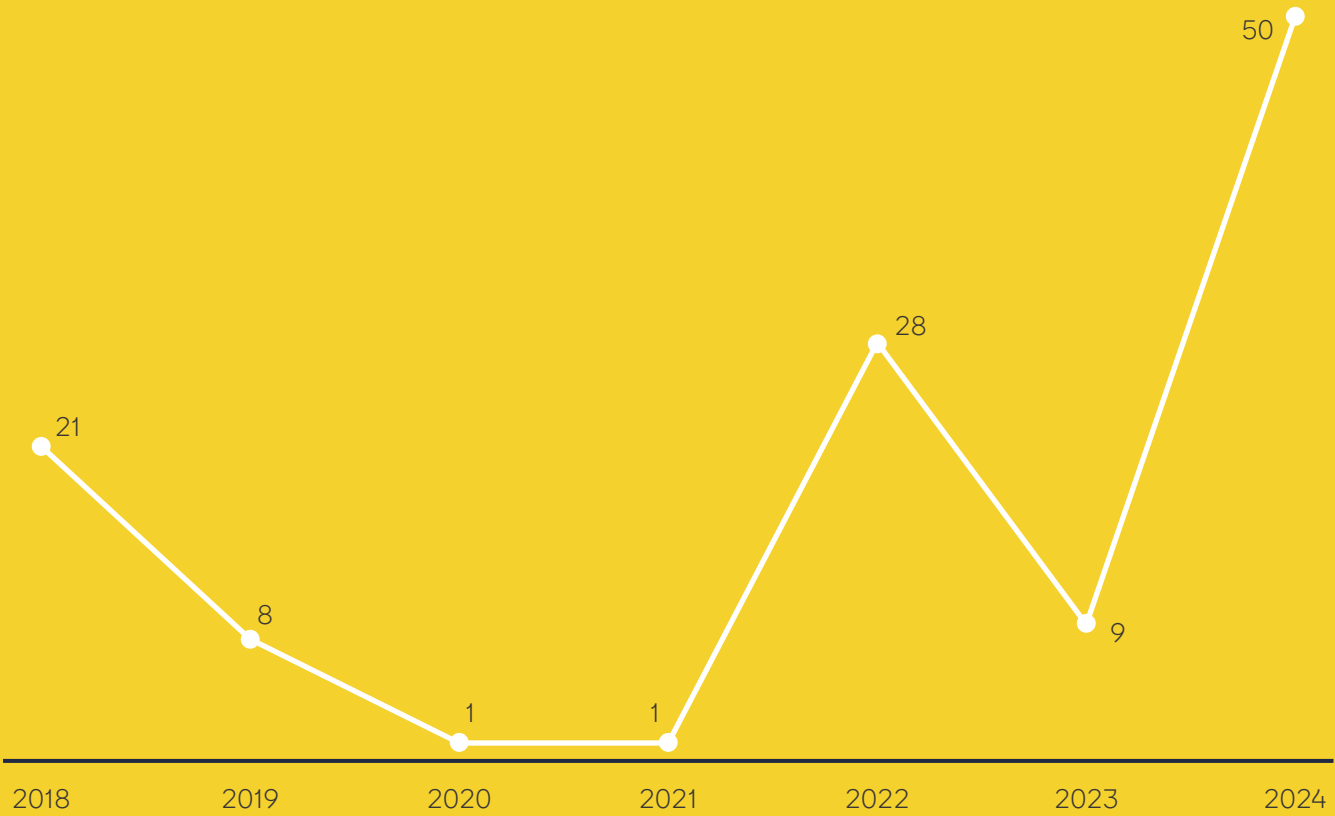
I årsrapporten for 2023 fremgik det at Indsatsteamet havde observeret en tendens ved store byggeprojekter, som involverer styringsentreprenører. Der blev bl.a. oftere fundet overtrædelser i entreprenørkæden, og underbetalingssagerne var større sammenlignet med hovedentreprenører med egenproduktion. Kontroller fra 2024 underbygger den analyse. En opgørelse af efterbetalingskrav i 2024, som blev rejst til hovedentreprenører på baggrund af underbetalingssager i deres underentreprenørkæder, viser, at de største underbetalingssager blev fundet hos en styringsentreprenør. Det samlede efterbetalingskrav for denne styringsentreprenør var 2,4 mio. kr., hvilket er markant højere end det næsthøjeste krav på 696.249 kr., som blev fundet hos en hovedentreprenør med egenproduktion.

En styringsentreprenør er en hovedentreprenør, der udelukkende fungerer som projektleder uden at bidrage med egenproduktion / egne håndværkere i driften. Alt bygge- og anlægsarbejdet udliciteres i stedet som fagentrepriser til underentreprenører.

Et tomt led kendetegner en underentreprenør, ligesom en styringsentreprenør, ikke bidrager med egne medarbejdere til at udføre bygge- og anlægsarbejdet, men videresælger hele opgaven til en eller flere underentreprenører.

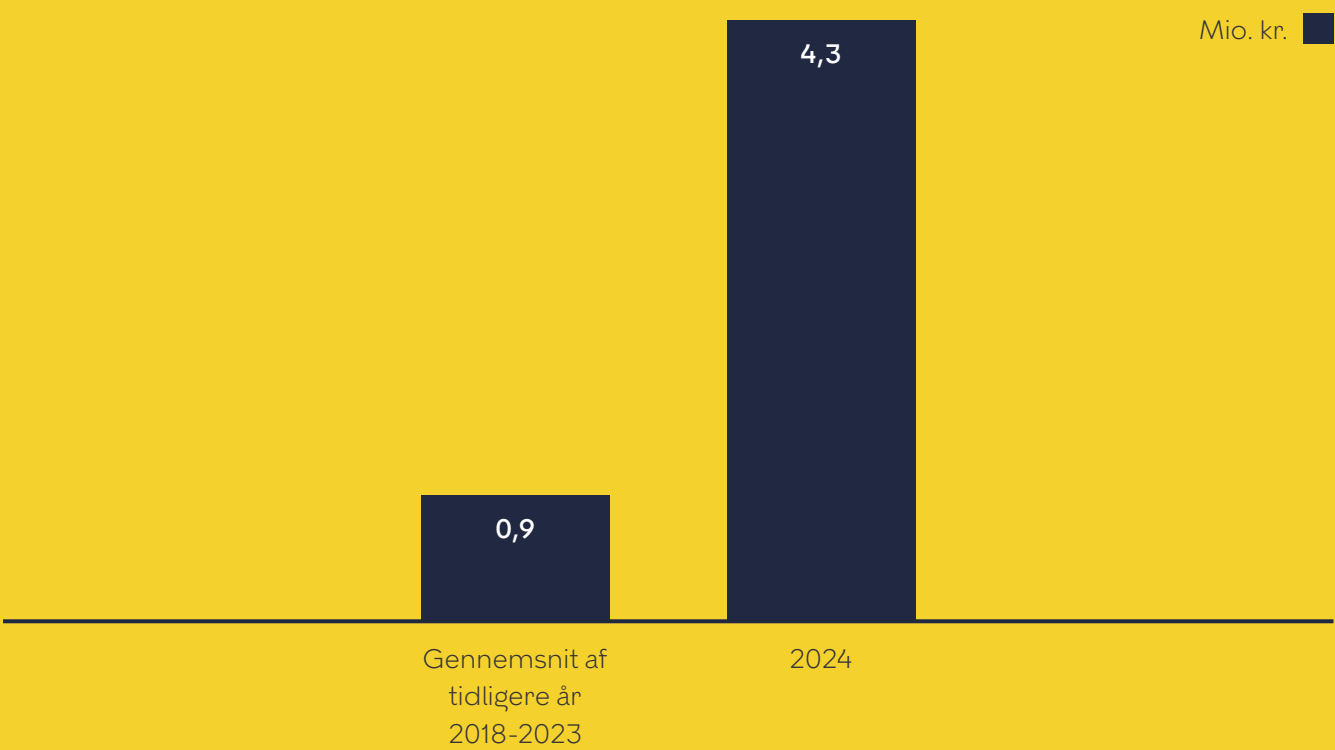
Figur 9

Grafen viser hvor mange efterbetalinger der er beregnet ud fra 100 %-princippet.

Figur 10

Figuren sammenligner det samlede efterbetalingskravs størrelse med gennemsnittet fra tidligere år (2018-2023).

Overtrædelsessag i komplekst entreprenørhierarki

I en overtrædelsessag på et større byggeri forsvandt flere udenlandske underentreprenører i fjerde og femte led i entreprenørkæden i forbindelse med at Indsatsteamet indhentede dokumentation på medarbejdernes arbejdsvilkår. Hovedentreprenøren var styringsentreprenør og flere af leddene i entreprenørkæden viste sig i løbet af kontrolforløbet at være tomme led. Sagens komplekse entreprenørhierarki slørede sagens gennemsigthed og komplicerede sagsforløbet. Resultatet blev et efterbetalingskrav på 1,7 mio. kr. fordelt på 30 medarbejdere.

Underleverandør havde ikke udbetalt løn i tre måneder

På et stort byggeri mødte Indsatsteamet tre udenlandske medarbejdere, der ikke havde fået løn i tre måneder. Styringsentreprenøren var hverken bekendt med at medarbejderne havde udført arbejde på kontrakten eller at medarbejderne fungerede som falske selvstændige. Da Indsatsteamet initierede dokumentkontrollen af medarbejdernes arbejdsvilkår, forsvandt underentreprenøren fra pladsen og afbrød kontakten til hovedentreprenøren. Derfor blev hovedentreprenøren pålagt at foretage en straksoverførsel til medarbejderne for manglende lønudbetaling. Hovedentreprenøren igangsatte efterfølgende et omfattende stykke arbejde med at danne sig et overblik over underentreprenørkæden, der viste yderligere brud på arbejdsklausulen.

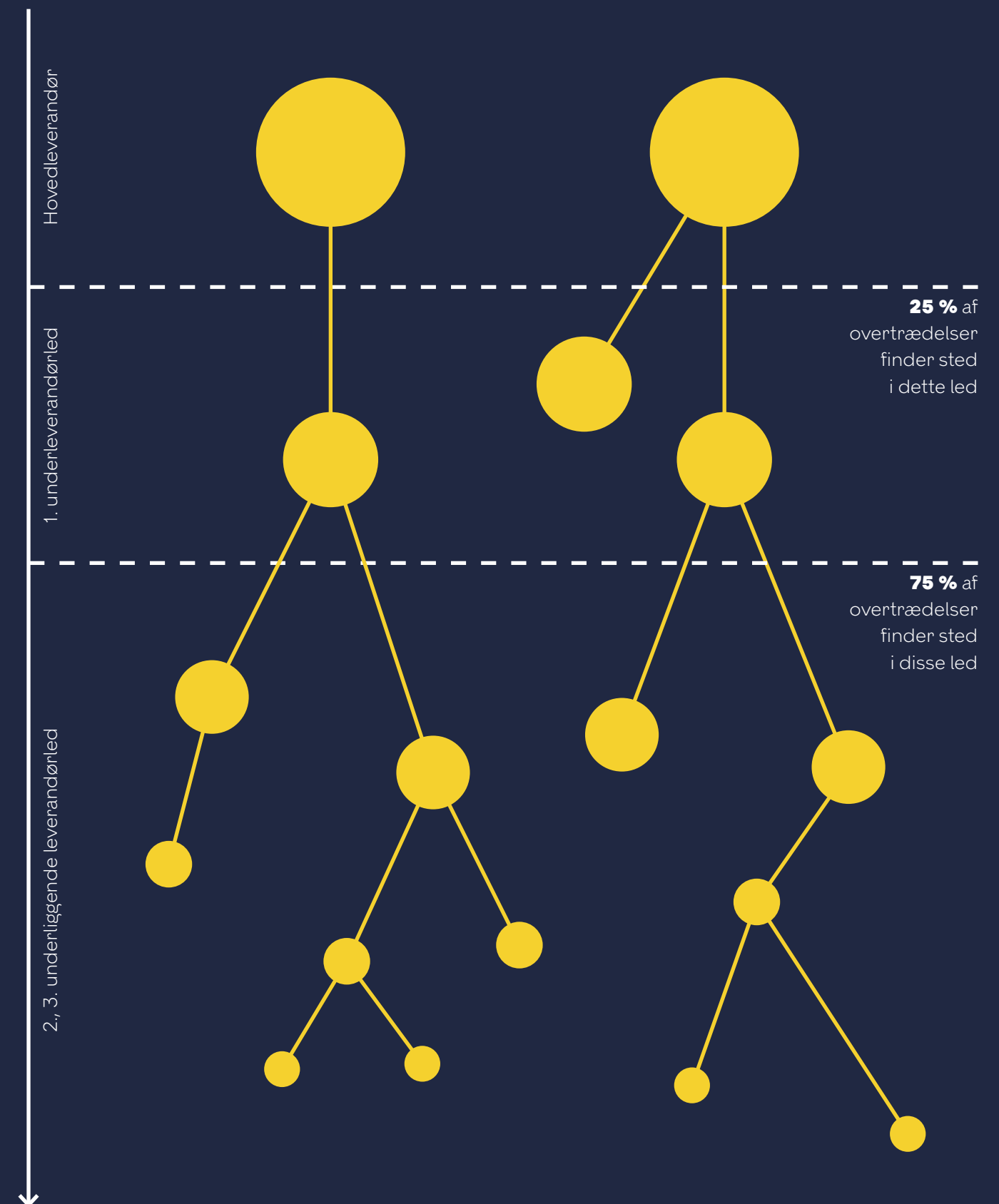
De fleste overtrædelser sker nede i entreprenørkæderne

I 75 % af sagerne i 2024, hvor Indsatsteamet har konstateret underbetaling eller andre materielle overtrædelser af arbejdsklausulen, forekommer de i 2. led eller længere nede i entreprenørkæden. De konstaterede overtrædelsers fordeling på led i entreprenørkæden taler ind i tendensen, som har kendetegnet bygge- og anlægsbranchen de seneste år; at ca. 3 ud af 4 overtrædelsessager findes i 2. led eller i led derunder. Samtidig viser Indsatsteamets kontrolarbejde, at hyppigheden af grove overtrædelser, øges jo længere nede i entreprenørkæderne overtrædelserne forekommer.

Lange entreprenørkæder slører gennemsigtheden og udfordrer hovedentreprenørens muligheder for at holde styr på sine underentreprenører og opdage overtrædelser nede i kæderne. Samtidig øger de lange leverandørhierarkier kompleksiteten, når Indsatsteamet skal undersøge overtrædelsessager.

Figur 11

Andel af overtrædelser fordelt på led i leverandørkæden på bygge- og anlægsområdet i 2024.

Transportbranchen

Mange og grove overtrædelsessager

Nogle af de største overtrædelsessager der er verseret de seneste år er fundet i transportbranchen. Branchen har særlige udfordringer med et generelt vilkårsniveau, der ligger markant under det niveau, som repræsentative overenskomster på området foreskriver. Transportsagerne er komplekse og omfattende, og fordi sagsforløbene ofte strækker sig over flere år fra en kontrol påbegyndes til den afsluttes, indgår sagernes efterbetalingskrav ikke altid i statistikken over årlige efterbetalingskrav i Indsatsteamets årsrapporter. Årsrapportens status på kontrolarbejdet, som fremgår af afsnittet om "Kontroller af arbejdsklausulen i 2024" gør alene status på kontroller påbegyndt i indeværende år. I dette afsnit fokuseres der derfor på erfaringerne med kontroller af transportydelse på tværs af årene 2018-2024.

Når Indsatsteamet har foretaget screeningsbesøg hos en leverandør i transportbranchen, har Indsatsteamet i 76 % af tilfældene vurderet, at kontrollen skulle opfølges af yderligere kontrol af leverandøren. Tallet er højere end tallet for screeningsbesøg på tværs af alle brancher, der ligger på 33 %.

Indsatsteamet kan i 89 % af dokumentkontrollerne konstatere underbetaling eller andre overtrædelser af arbejdsklausulen. Konstaterede overtrædelser på tværs af alle brancher ligger på 70 %. Hovedparten af de konstaterede overtrædelser er grove overtrædelser. Den gennemsnitlige procent for underbetaling i overtrædelsessagerne ligger på 26 %.

74 % af de konstaterede overtrædelser i transportbranchen forekommer hos hovedleverandørens direkte underleverandør (1. led). Opgørelsen af overtrædelsessager i 1. led omfatter desuden også hovedleverandørens selvstændige vognmænd med eget CVR-nummer, hvor Indsatsteamet har vurderet, at vognmændene har fungeret som falske selvstændige, og derfor er omfattet af arbejdsklausulen. Hovedparten af overtrædelsessagerne i 1. led kan tilskrives brugen af falske selvstændige.

Overvægten af underbetalingssagerne vedrører chauffører, der laster varer direkte fra hovedleverandørens lagerporte. Derfor må det formodes at hovedleverandørens betingelser for at udvise nødvendig omhu og opdage overtrædelser er relativt gode, sammenlignet med andre risikoområder, hvor der er udfordringer med lange uigennemsigtige underleverandørkæder og arbejde, der udføres på forskellige tidspunkter og lokationer. Det afspejler overtrædelsesprocenten for denne branche imidlertid ikke. Indsatsteamet har til gengæld erfaret at kontrolindsatsen på transportområdet har medvirket til at nogle virksomheder er overgået til mere socialt bæredygtige forretningsmodeller. Læs mere om et aktuelt eksempel på dette i afsnittet "Hovedleverandør efterbetaler 2,85 mio. kr. i transportsag".

Falsk selvstændig

Med "falsk selvstændig" menes en person, i dette tilfælde en chauffør, der formelt set udfører et stykke arbejde under eget CVR-nummer, men i relationen til arbejdsgiveren fungerer under vilkår, der i højere grad kan sidestilles med et traditionelt ansættelsesforhold end et samarbejde mellem selvstændigt erhvervsdrivende virksomheder. Chaufføren er ofte underlagt forpligtelser som kan forventes af en fastansat medarbejder, men uden de rettigheder og fordele, som en lønmodtager normalt har i henhold til overenskomst og ansættelsesretlig lovgivning.

Indsatsteamet har igangsat kontrol af leverandør på SKI-kontrakt

I 2024 igangsatte Københavns Kommune for første gang en kontrol af en leverandør i transportbranchen, som leverer på en rammeaftale lavet af Statens og Kommunernes Indkøbsservice A/S (SKI). De fysiske kontrolbesøg blev foretaget på leverandørens adresse samt på forskellige forvaltningsadresser i forbindelse med chaufførernes leverancer.

Kontrollen viser både manglende efterlevelse af dokumentationspligten, materielle overtrædelser i form af underbetaling af underleverandørernes chauffører samt brud på anden lovgivning. Selvom leverancen foregår på en SKI-kontrakt, foretager Københavns Kommunes Indsatsteam sin egen selvstændige kontrol af leverandøren og håndterer sagen med afsæt i samme standarder

og metoder, som når Indsatsteamet kontrollerer kommunens direkte leverandører.

Det betyder, at der som i alle andre overtrædelsessager bliver stillet krav til hovedleverandøren om at rette op både bagud- og fremadrettet med henblik på overholdelse af arbejdsklausulen. På den måde sikres, at alle leverandører til Københavns Kommune, uagtet hvem der har udarbejdet og udbudt kontrakten, lever op til de samme krav om ordnede arbejdsforhold til medarbejdere i hele leverandørkæden.

Sagen er ikke afsluttet, og derfor vil omfanget af sagens overtrædelser herunder efterbetalingskravet ikke fremgå af denne årsrapport.

Én overtrædelse kommer sjældent alene

Når Indsatsteamet finder brud på de kontraktuelle forpligtelser i arbejdsklausulen hos en leverandør, finder Indsatsteamet ofte indikationer på lovbrud inden for relaterede forhold. Det vedrører bl.a.:

- Manglende asbestcertificering af hhv. underleverandører og medarbejdere iht. kontraktvilkår.
- Brud på hviletidsbestemmelser og retten til fridøgn iht. arbejdsmiljøloven samt maksimal ugentlig arbejdstid iht. EU's arbejdstidsdirektiv.
- Manglende lovpligtige varebilskørselstilladelser.
- Ukorrekt eller manglende indberetning af løn til SKAT (formodning om sort betaling).
- Manglende arbejdsskadeforsikringer.
- Manglende eller ukorrekte lovpligtige timeregistreringer.
- Manglende eller mangelfulde lovpligtige ansættelsesbeviser.
- Forfalskede dokumenter f.eks. lønsedler, hvor lønnen ikke afspejler den rigtige aflønningsform- og beløb og/eller aldrig er overført, eller kvitteringer for bankoverførsler af løn til konti, som viser sig ikke at tilhøre de medarbejdere, som arbejdsgiver har oplyst.

Sager som den, der fremgår af boksen til højre understreger vigtigheden af arbejdsklausulens krav om digital sporbar løn i arbejdsklausulen, og at sagerne følges helt til dørs, når der er mistanke om snyd.

Indsatsteamet kan ikke til fulde afdække eller sanktionere manglende overholdelse af lovgivning på områder, der strækker sig udover kommunens sociale klausulers forpligtelser. Men det indgår som relevante faktorer i de konkrete risikovurderinger. Hvis lovpligtige certifikater eller tilladelser mangler, så er der ofte også andre forhold, som leverandøren misligholder f.eks. ordnede vilkår til sine ansatte.

Hvis Indsatsteamet får mistanke om strafbare lovovertrædelser, videregiver Indsatsteamet oplysningerne til relevante myndigheder som f.eks. SKAT, Arbejdstilsynet eller Politiet.

Manglende digital lønsparing i overtrædelsessag

I en dokumentkontrol af en underleverandør på et byggeri modtog Indsatsteamet, hvad der lignede korrekt dokumentation på udbetalt løn til en medarbejder i form af lønsedler, eIndkomst- og bankkvitteringer. Men da Indsatsteamet kontaktede banken, blev det oplyst, at bankkontoen ikke tilhørte den medarbejder, som fremgik af lønsedlen. Leverandørens forklaring var, at kontoen tilhørte medarbejderens ven, da medarbejderen ikke selv havde en konto. Medarbejderen bekræftede den manglende konto overfor Indsatsteamet og fortalte, at hans chef gav ham kontante udbetalinger. Indsatsteamet løste sagen ved at stille krav om at medarbejderen fik efterbetalt fuld løn (100 %-beregning) for det udførte arbejde på Københavns Kommunes byggeprojekt til en ny lønkonto, som medarbejderen oprettede ifm. sagen.

4. Hovedleverandør efter- betaler 2,85 mio. kr. i transportsag

I 2024 blev en stor arbejdsklausul-sag på transportområdet afsluttet, som er én af de største sager, der har været i Københavns Kommune, målt på samlet efterbetalingsbeløb. Udover at sagsforløbet har været komplekst og omfattende indeholder sagen en principiel håndtering af krydsfeltet mellem selvstændige og ansatte.

I maj 2022 indledte Indsatsteamet en kontrol af Det Danske Madhus A/S (DDM) og Multi Trans A/S (MT), der dagligt udbringer måltider til ca. 2.500 af Københavns Kommunes borgere. Der er tale om to forskellige kontrakter, men sagerne er løst parallelt, fordi MT er datterselskab til DDM.

Derfor er den primære dialog i sagsforløbet foregået mellem DDM og Københavns Kommune.

DDM/MT var fra kontrolperiodens start samarbejdsvillige og udleverede det materiale, som Københavns Kommune anmodede om. Selvom Københavns Kommune og DDM/MT på mange punkter ikke var enige, lykkedes det gennem god dialog og respekt for hinandens synspunkter, at indgå en aftale om efterbetaling til de selvstændige vognmænd.

For at kunne afdække chaufførernes reelle arbejds- og lønvilkår foretog Indsatsteamet screeningsbesøg på de to lagre, hvorfra chaufførerne pakker og laster måltiderne, og kørte med chaufførerne i varebilerne på deres planlagte ruter. På den baggrund vurderede Indsatsteamet, at der var høj risiko for under-

betaling af leverandørens chauffører, og Indsatsteamet udtog derfor de faste chauffører til dokumentkontroller.

Alle de faste chauffører havde kontrakter som selvstændige vognmænd med eget CVR-nummer. På baggrund af kontrolarbejdet og den dokumentation som blev indhentet, var det Indsatsteamets vurdering, at de selvstændige vognmænd var omfattet af arbejdsklausulen, der derfor skulle anvendes.

Langt de fleste arbejdsklausulsager i Københavns Kommune afsluttes indenfor et år. Men særligt på transportområdet er der nogle komplekse og omfangsrige sager, hvor sagsforløbet strækker sig over markant længere tid. Denne transportsag tilhører sidstnævnte gruppe af sager, hvorfor efterbetalingsbeløbet på 2,85 mio. kr. heller ikke fremgår af statistikken for det samlede efterbetalingskrav i 2024.

Sagens kompleksitet har særligt handlet om beregningerne af den samlede arbejdstid, der blev foretaget på baggrund af analyser af hhv. køretid, leveringstid og øvrig arbejdstid. De tre komponenter var afgørende for at fastslå efterbetalings størrelse.

Formodningsreglen

Når Indsatsteamet skal vurdere, om der er tale om falske selvstændige, sker vurderingen altid på baggrund af de konkrete forhold i den enkelte sag. De følgende parametre er en del af vurderingen:

- Personen har en fast tilknytning til og udfører mere end 80 % af sit arbejde for én arbejdsgiver - herunder koncernforbundne arbejdsgivere.
- Arbejdsgiver har mulighed for at udøve, eller udøver, detaljeret kontrol og/eller instruktion med personens udførelse af arbejdet.
- Personen er helt eller delvist forpligtet til personligt at udføre arbejdet.
- Personen er forpligtet til at udføre arbejdet i arbejdsgivers navn, f.eks. ved at anvende uniform, materiale mv., som er designet, udsmykket mv. som krævet af arbejdsgiver.

Der består en formodning om, at en person er "ansat", hvis to eller flere af ovenstående betingelser er opfyldt, heraf navnet "formodningsreglen". Fravær af ovenstående betingelser indebærer dog ingen formodning om, at personen ikke skal betragtes som "ansat".

Tidsestimeringen blev foretaget på baggrund af en omfattende mængde datasæt hentet fra fakturaer, kontoudtog/-udskrifter, GPS- og app-data. Ydermere foretog Indsatsteamet løbende observationer og interviews, der indgik som supplerende datamateriale i beregningsgrundlaget og var med til at vurdere validiteten af det indhentede datamateriale og bidrage til fortolkning heraf.

Indsatsteamet kunne konstatere materielle overtrædelser af arbejdsklausulen, og der blev på denne baggrund afholdt en række mæglingsmøder mellem parterne. Formålet med møderne var bl.a. at samarbejde om at afklare valg af referenceoverenskomst, fastslå hvilken dokumentation som var pålidelig og tilgængelig, og at konsolidere beregningsgrundlaget. Som en del af mæglingen forpligtede DDM/MT sig til at rette op både bagud- og fremadrettet.

Københavns Kommune kunne på baggrund af mæglingsmøder i efteråret 2024 fremsætte en deligt krav til efterbetaling på 2,85 mio. kr. fordelt på 28 faste chauffører. DDM/MT efterbetalte og dokumenterede dette i overensstemmelse med parternes aftale over for Indsatsteamet. 13 af vognmændene har modtaget over 100.000 kr. i efterbetaling, og én vognmand har modtaget lige over 400.000 kr.

DDM/MT valgte undervejs i forhandlingerne at ændre forretningsmodel. I den forbindelse har DDM/MT ved årsskiftet fastansat alle chauffører på transport- og logistikoverenskomsten (også kaldet ATL-overenskomsten).

Indsatsteamet har bistået med beregningsmodeller og udtræk af data som led i DDM/MT's egen genopretningsplan for perioden, der løber fra kontrolafslutning til overenskomstdækning. DDM/MT har foretaget yderligere efterbetalinger til chauffører på denne baggrund.

Sagsforløbet har krævet tæt dialog, og parterne har haft forskellige synspunkter og fortolkninger undervejs. Men sagen har udviklet sig til en positiv fortælling om en stor leverandør, der har udvist vilje til at samarbejde med Indsatsteamet i sagsforløbet med henblik på at rette op og levere ordnede løn- og ansættelsesvilkår til sine chauffører.

Det betyder, at der nu for andet år i træk kan sættes endeligt punktum i en stor transportsag. Sagen understreger vigtigheden af det kontrolarbejde og den kravopfølgning, som Indsatsteamet foretager, og viser at Københavns Kommunes indsats er med til at skubbe en risikobranche i en mere social bæredygtig retning.

”Det Danske Madhus tilbereder god mad til udbringning til borgere. Sagen havde vi gerne været foruden, og helt enige bliver vi nok aldrig. Vi har efter en proces nået et resultat, som er godt for alle, og har efterbetalt vognmændene som aftalt. Ved indgåelse af overenskomster for alle vores chauffører, slipper vi heldigvis for den slags sager i fremtiden”.

– Direktør Søren Stoltenberg
Vilmand, Det Danske Madhus A/S

5.

Hovedstadssamarbejdet – En fælles indsats mod social dumping

Hovedstadssamarbejdet drives af Københavns Kommunes Indsatsteam mod social dumping. Samarbejdet er en strategisk indsats mod social dumping på tværs af kommunegrænser og blandt offentlige institutioner i hovedstadsområdet.

Deltagere i Hovedstadssamarbejdet

- Københavns Kommune
- Albertslund Kommune
- Hvidovre Kommune
- Rødovre Kommune
- Glostrup Kommune
- Frederiksberg Kommune
- Hillerød Kommune
- Ishøj Kommune
- Vejdirektoratet (anlægsprojekt Nordhavnstunnellen)
- Nationalbanken (restaurering af banken)

Social dumping holder sig ikke indenfor kommunegrænser. Derfor er en fælles indsats på tværs en vigtig brik i at bekæmpe unfair lønvilkår og konkurrence. Formålet med Hovedstadssamarbejdet er at skabe fair konkurrencevilkår for leverandører samt sikre fair løn- og arbejdsvilkår for leverandørernes ansatte i hovedstadsområdet.

Gennem Hovedstadssamarbejdet udfører Indsatsteamet kontroller af arbejdsklausuler i samarbejdspartneres leverandørkontrakter. Samarbejdet giver andre kommuner og offentlige institutioner mulighed for at købe kontrol- og rådgivningsydelser af Indsatsteamet. Dette muliggør, at der på projekter på en kontrakt for en kommune eller offentlig institution, der ikke har et in-house indsatsteam, kan blive ført kontroller af en høj faglig standard.

På den måde samler Hovedstadssamarbejdet kræfterne i et allerede stærkt specialiseret og veletableret Indsatsteam. Det sikrer strømlinet og kvalificeret rådgivning og kontrol – til gavn for både samarbejdspartnere og leverandører. Gennem Hovedstadssamarbejdet kan Indsatsteamet arbejde med og indsamle data og erfaringer på tværs af kommunegrænser, ligesom leverandørerne gør det.

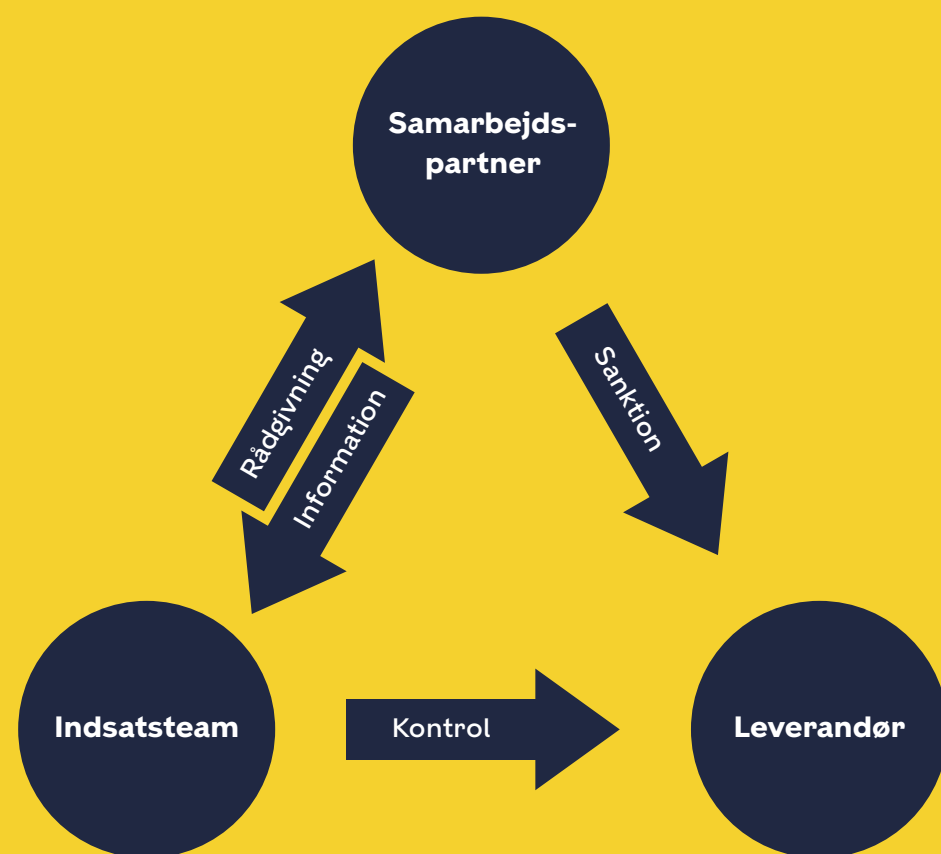
Københavns Kommunes Indsatsteams rolle:

- Udvalger aftaler til kontrol på baggrund af den risikobaserede fremgangsmåde.
- Gennemfører uanmeldte fysiske kontroller af leverandører.
- Foretager faglige vurderinger af, om klausuler er overholdt.
- Rådgiver kontraktholdere hos samarbejdspartnerne ved konstaterede overtrædelser, udregner efterbetalingskrav, skriver rapporter, faciliterer mæglingsmøder, anbefaler sanktioner og sikrer efterbetaling.
- Indstiller til håndhævelse ved overtrædelse af arbejdsklausulen.

Samarbejdspartneres rolle:

- Udpeger en intern koordinator, der skal fungere som den centrale tovholder på integrering i Hovedstadssamarbejdet.
- Sikrer systematisk anvendelse af (de nyest opdaterede) klausulkrav i relevante kontrakter.
- Giver Indsatsteamet adgang til relevante informationer om kontraktportefølje og sikrer uhindret adgang til arbejdspladser.
- Håndhæver arbejdsklausulen ved overtrædelser.

Figur 12
Rollefordeling mellem Indsatsteamet og samarbejdspartner.

Organiseringen af samarbejdet er illustreret i figur 12, og følger samme model som i Københavns Kommune ift. sammenhæng og rollefordeling mellem hhv. kontrollerende og håndhavende instans.

Udvidet samarbejde

Hovedstadssamarbejdet har i 2024 gennemgået en forandringsproces med henblik på at sikre et stadigt voksende tværgående samarbejde gennem en forenkling af organiseringen. Der har i samarbejdet været et fælles ønske om at tilpasse kontrollerne til de enkelte samarbejdspartneres behov og forbedre muligheden for fælles kontroller på tværs af samarbejdspartnere. Kontrolindsatsen vil i udgangspunktet omhandle kontrol af arbejdsklausuler på bygge- og anlægsområdet, men kan fremover også udvides til

andre områder som transport-, rengørings- eller socialområdet. Derudover kan aftalen også udvides til andre klausuler såsom uddannelses- og ID-kortklausuler.

Som led i denne nye organisering etableres der også et erfaringsnetværk på tværs af de bilaterale samarbejder i Hovedstadssamarbejdet. Netværket faciliteres af Københavns Kommune og har til formål at udveksle erfaringer og viden, bl.a. med henblik på at kunne koordinere tværgående kontrolindsatser på udvalgte områder samt revision af klausuler.

Når Indsatsteamet beregner løn og efterbetalingskrav på Københavns Kommunes kontrakter, er det med udgangspunkt i det arbejde og de timer, der er præsteret på Københavns Kommunes arbejdspladser. Når leverandøren efterfølger-

Social dumping holder sig ikke indenfor kommunegrænserne. Derfor er den fælles indsats en vigtig brik i at bekæmpe unfair arbejdsvilkår og konkurrence.

de skal rette op på medarbejdernes lønvilkår vedrører kravet kun arbejde, som er foretaget i regi af Københavns Kommune. Nogle gange oplever Indsatsteamet leverandører, der ikke kun retter op på arbejde leveret til Københavns Kommune, men at de laver varig lønregulering for alle deres medarbejdere på tværs af opgaver. På den måde skubbes markedet i en positiv retning udover det niveau der eksisterer på den enkelte kontrakt.

Indsatsteamet ser dog også eksempler på at nogle leverandører giver deres medarbejdere højere satser, når de udfører arbejde på Københavns Kommune opgaver, og lavere satser, når de udfører arbejde alle andre steder. Det kan f.eks. stå som "Københavns Kommune timesats" på medarbejdernes lønsedler. Disse eksempler viser behovet for at kunne påvirke markedet udover egne kontrakter og en indsats på tværs af offentlige indkøbere.

6. Nyt værktøj er taget i brug

Københavns Kommune har fået udviklet et nyt IT-system til registrering af kommunens leverandører, underleverandører, og de medarbejdere der udfører arbejde på en kommunal aftale. Registringsværktøjet skaber transparens i leverandørhierarkier og understøtter den eksisterende kontrolindsats mod social dumping.

I efteråret 2024 blev den første hovedentreprenør på et byggeprojekt i kommunen oprettet i registreringssystemet og data på underleverandører og medarbejdere har siden da kunne registreres af brugere og tilgås af Indsatsteamet. Udrulningen af registreringssystemet har ind-

til videre haft primært fokus på byggepladser, men det er hensigten, at systemet i 2025 skal implementeres på kontrakter indenfor andre risikobrancher f.eks. transport- og rengøringsbranchen.

Meget mere end et plastikkort

I takt med at Københavns Kommune udbreder softwaren på arbejdspladser bliver der parallelt udviklet bagvedliggende værktøjer, der gør det muligt for Indsatsteamet at sammenholde kontroldata med både historisk og live-data, som fremgår af registreringssoftwaren. Det vil optimere Indsatsteamets risikovurdering i alle faser af kontrolprocessen.

Registreringssystemet har allerede vist sig at være et brugbart værktøj. Eksempelvis kunne Indsatsteamet af data i systemet se, at en

ID-kortklausulerne

Med henblik på at sikre korrekt anvendelse af registreringssystemet er der udarbejdet to klausuler.

1. Kontraktbestemmelser om registrering i kommunens kontrolsystem	Klausulen vedlægges relevante kontrakter med en kontraktsum på over 5 mio. kr.
2. Kontraktbestemmelser om registrering i kommunens kontrolsystem og brug af ID-kort på arbejdspladsen	Klausulen vedlægges relevante kontrakter med kontraktsum over 5 mio. kr. hvorpå et betydeligt antal medarbejdere er beskæftiget, og hvor der i forvejen fra leverandørens side arbejdes med et sikringsniveau på arbejdspladsen, der muliggør indhegning af pladsen og adgangsbegrænsning via ID-kort.

I begge klausuler forpligtes hovedleverandøren til at sikre korrekt registrering af underleverandører samt egne og underleverandørers medarbejdere i hele kontraktens periode.

underentreprenør, som tidligere har overtrådt arbejdsklausulen, udførte arbejde på et byggeprojekt, hvor registreringssystemet var implementeret. Derfor foretog Indsatsteamet et fysisk kontrolbesøg på byggepladsen som gav anledning til efterfølgende dokumentkontrol. Dokumentkontrollen viste, at nogle af de medarbejdere, som fremgik af registreringssystemet, ikke fremgik af den fremsendte mandskabsliste. Det fik straks hovedleverandøren til at skærpe sin opmærksomhed på sine underentreprenørkæder. Sagen, som endnu ikke er lukket, er et eksempel på hvordan Indsatsteamet effektivt kan tilrette sin kontrol på baggrund af en risikovurdering, hvor historisk data bliver sammenholdt med aktuelle data på projektet.

Et fordelagtigt redskab for hovedleverandører

Med systemet får hovedleverandørerne bedre mulighed for løbende at kunne følge med i, hvilke af deres underleverandører, der benytter sig af yderligere underleverandører og på den baggrund øge betingelserne for at være proaktive for at undgå klausulovertrædelser.

Derudover er registreringssystemet nyttigt for hovedleverandørerne, hvis de udtages til en dokumentkontrol og skal løfte dokumentationspligten, fordi overordnede data på underleverandører og medarbejdere allerede figurerer i systemet.

Hvad registreres i systemet?

- Projektdetaljer f.eks. gældende klausul, hovedleverandør og underleverandører, kontraktens længde, lokation samt ansvarlig forvaltning.
- Leverandørdetaljer f.eks. leverandørens administrator, adresse, kontaklinformationer, medarbejdere og andre projekter, som leverandøren er tilknyttet.
- Medarbejderdetaljer f.eks. faggruppe, uddannelsesniveau (faglært, lærling mv.), sprog, billede af medarbejder og kontaklinformationer, der gør det muligt for bygherre og hovedleverandør at kommunikere direkte med medarbejderen.

7. Uddannelsesklausulen

Københavns Kommunes uddannelsesklausul stiller krav om, at leverandører bidrager til at uddanne fremtidens faglærte arbejdskraft ved at sikre elev- og lærepladser.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har foretaget fremskrivninger af ubalancer på arbejdsmarkedet, der viser, at der i 2030 vil være en væsentlig mangel på faglært arbejdskraft samtidig med at der vil være et overskud af ufaglært arbejdskraft i Danmark. Når arbejdsgivere oplever mangel på kvalificerede medarbejdere, kan de være tilbøjelige til at anvende ufaglærte eller udenlandske arbejdstagere, som i højere grad vil acceptere dårlige løn- og arbejdsforhold, for at få opgaven løst. Ubalancen kan have betydelige negative følgevirkninger på arbejdsmiljøet på arbejdspladserne og øge risikoen

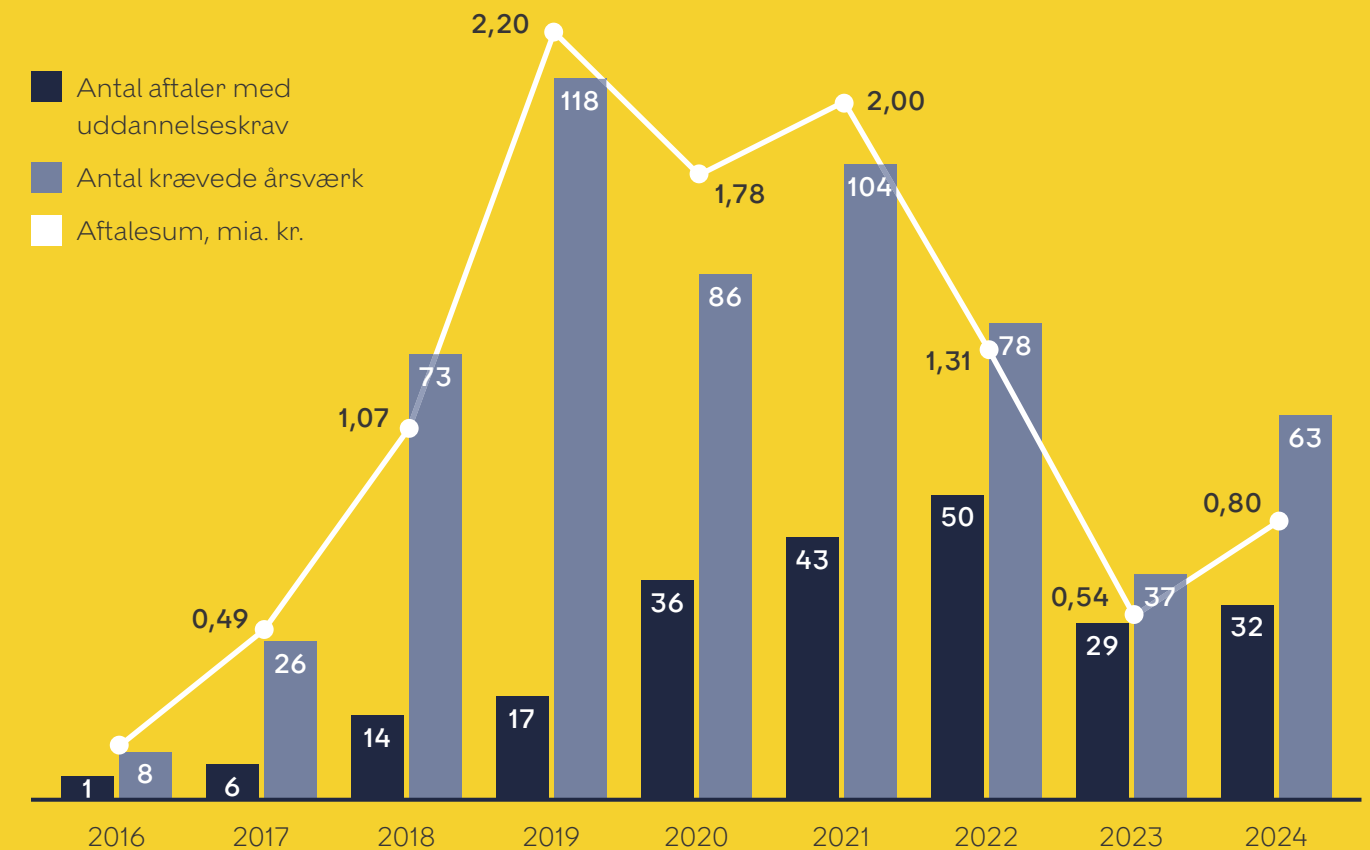
for social dumping. Derfor har Københavns Kommune siden 2010 stillet krav om, at leverandører til kommunen aktivt skal bidrage til at uddanne fremtidens faglærte arbejdskraft ved at sikre elev- og lærepladser igennem en uddannelsesklausul. På den måde er uddannelsesklausulen med til at sikre, at fremtidens arbejdstagere får de kvalifikationer og erfaringer, som modvirker social dumping.

Kontroller af uddannelsesklausulen i 2024

Arbejdet med uddannelsesklausulen foregår ud fra samme overordnede risikobaserede kontrolproces som ved arbejdsklausulen: 1) analyse af kontraktportefølje og historiske data 2) fysiske kontrolbesøg og dokumentkontrol 3) opklaring, herunder afdækning af overtrædelsers omfang og 4) håndhævelse og genopretning ved overtrædelser. Arbejdet med uddannelsesklausulen adskiller sig fra arbejdsklausulens arbejde ved

Figur 13

Grafen viser hvor mange aftaler med uddannelseskrav der er indberettet til Indsatsteamet.

at være mere dialogbaseret og have mere fokus på en forebyggende indsats. Det skyldes, at det først ved kontraktens udløb kan blive afgjort, hvorvidt klausulkravene er opfyldt eller ej.

I 2024 har Indsatsteamet gennemført 68 kontroller af uddannelsesklausulen på 39 forskellige kontrakter. På de 15 kontrakter der er afsluttet i løbet af 2024, har der været stillet krav om beskæftigelse af 50,47 lærlinge- og elevårsværk. Der er registreret beskæftigelse af 54,77 lærlinge- og elevårsværk.

Kontrollerne af uddannelsesklausulen viser, at langt de fleste leverandører realiserer det antal lærlinge- eller elevårsværk, som de er forpligtede til.

Kontrakter med uddannelsesklausul

Opgørelsen af aftaler som er omfattet af uddannelsesklausulen, er foretaget ud fra hvornår

aftalerne er indgået. Der blev i 2024 indrapporteret 32 aftaler med krav om lærlinge og elever. Aftalerne indeholdt krav om samlet 63 årsværk til elever eller lærlinge.

De indrapporterede kontrakters gennemsnitlige økonomiske størrelse var mindre sammenlignet med tidligere år, og det påvirker det samlede antal af årsværk, der følger kontrakternes størrelser. Den samlede kontraktsum i 2024 var på 802 mio. kr. Fordi kontraktinformationerne ikke automatisk indrapporteres, men indsendes af de enkelte forvaltninger er data vedrørende kontraktsummer behæftet med en vis usikkerhed.

Der er fortsat behov for løbende at sikre uddannelsesklausulens forankring på tværs af kommunens forvaltninger. I 2024 foretog Indsatsteamet en revision af uddannelsesklausulen, der bl.a. fokuserer på at styrke implementeringen af den reviderede klausul og tilhørende vejledninger på tværs af forvaltninger og koncernenheder i 2025.

Uddannelsesklausulen (2014)

Uddannelsesklausulen vedlægges kontrakter på bygge- og anlægsopgaver og tjenesteydelser, hvor det er muligt at uddanne lærlinge eller elever. Kontrakten skal som minimum enten;

- strække sig over 6 måneder og
- have en samlet skønnet kontraktsum på 5 mio. kr. eller
- have skønnede lønudgifter for 4 mio. kr.

For renoveringsopgaver skal den skønnede kontraktsum være minimum 5 mio. kr. eller de skønnede lønudgifter skal have en samlet minimumsværdi på minimum 3 mio. kr.

Revision af uddannelsesklausulen

Indsatsteamet har i 2024 sat gang i en revision af uddannelsesklausulen. Det sker for at styrke Københavns Kommunes indsats i relation til beskæftigelsen af elever og lærlinge. Revisionen er blandt andet foretaget på baggrund af den reviderede Udbudslov fra d. 1. juli 2022, der rejser krav om oplæring i offentlige kontrakter og de praktiske erfaringer, som Indsatsteamets løbende har fået i forbindelse med arbejdet med klausulen.

Revisionen vil blandt andet have til formål at opdatere anvendelsesområder og tærskelværdier og optimere interne arbejdsgange.

Revisionen af uddannelsesklausulen indebærer bl.a. følgende:

- Krav om oplæring og præcisering af målgruppe for uddannelser, som samtidig udvides.
- Beskæftigelsesklausulen fjernes fra uddannelsesklausulen og bliver selvstændig klausul.
- Ændring af dokumentationskravene, som bl.a. indebærer løbende status- og slutopgørelser.
- Sanktioner for manglende overholdelse af dokumentationskrav på 100.000 kr. indføres.
- Sanktionsniveauet for manglende opfyldelse af årsværk øges fra 100.000 kr. til 250.000 kr.
- Beregningsmetoden for elev- og lærlingeårsværk optimeres og hjemtages.

Med revisionen af uddannelsesklausulen følger også opdaterede vejledninger til leverandører, modtagere af støtte/tilskud og projektledere i Københavns Kommune.

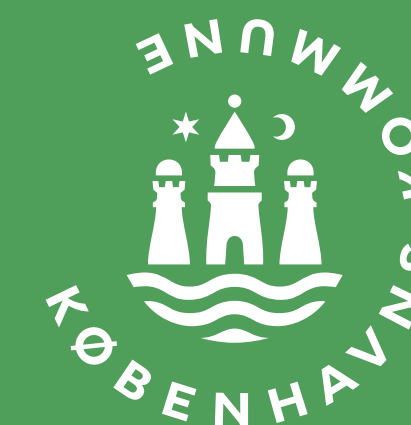
Hotline 3366 7010

Har du mistanke om social dumping eller urimelige arbejdsvilkår, når du eller andre har arbejdet på en aftale eller opgave for Københavns Kommune?

Du kan ringe eller skrive til hotlinen anonymt. Hotlinen er altid åben for henvendelser vedr. social dumping ved leverandører til Københavns Kommune, og vores Indsatsteam vil rykke ud med kort varsel.

Årsrapport 2024

Bæredygtige Indkøb

Indhold

Forord	3
Bæredygtigt Indkøb i Københavns Kommune	5
Mål og virkemidler i 2024: Fra indkøb til forbrugsstyring	7
Københavns Kommunes klimaaftryk fra indkøb	7
Klimaafgifter som en løftestang til mere genbrug	10
Klimapulje til finansiering af grøn forbrugs- og indkøbsadfærd	12
Gratis genbrugsinventar giver gode forbrugsvaner	13
Fokus på biodiversitet i kommunens bygge- og anlægsprojekter	13
Klædt på til at stille grønne krav	14
Københavns Kommunes skærpede krav til grønne køretøjer	14
En styrket intern indsats for bæredygtige indkøb	15
Bedre rammer for indkøb af miljømærker	16
Rådgivning i grønne spørgsmål	16
Uddannelse i bæredygtige indkøb	17
Opdatering af Det Grønne Opslagsværk	17
Kontrol af bæredygtighedskrav på tværs af landegrænser	19
Bilag 1 Oversigt over indgåede og kommende aftaler med krav om grønne leverandørkørertøjer	23
Bilag 2 Status på miljømærkede indkøb	26
Egne indkøbsområder 2025	28
Indkøbsområder på SKI-aftaler 2025	29

Forord

I Københavns Kommune står vi over for en række overvejelser, når vi skal træffe valg om vores indkøb, om det aftryk, kommunens indkøb har på klima-, miljø og sociale forhold. Konsekvenserne af de valg kan både ses og mærkes i vores eget ”husholdningsbudget” og i det store klima- og miljøregnskab. Når vi køber ind for 17 milliarder kr. årligt, så har vi også et stort ansvar for at handle så bæredygtigt som muligt.

I 2024 er konsekvenserne af klimaforandringerne tydelige. Også i København. 2024 blev det næstmest våde og det næstmest varme år, siden vi begyndte at lave officielle vejrmålinger i 1874. Det er mere nødvendigt end nogensinde før, at vi alle forbruger med ansvar og respekt for hinanden og planeten.

Københavns Kommune følger ord med handling, og ved at stille skarpt på vores måde at forbruge på kan vi bidrage positivt til en retfærdig grøn omstilling. I 2024 har vi haft fokus på, hvordan vi kan arbejde med forbrug frem for indkøb. Når vi som kommune fokuserer på forbrug frem for indkøb, betyder det, at vi sætter fokus på genbrug, reparation og recirkulation frem for nyindkøb.

I Københavns Kommune er vi i gang med at udarbejde en ny klimastrategi, som skal vise vejen frem mod 2035. Strategien vil indeholde målsætninger for CO₂-udledning indenfor kommunens grænser og for københavnere, men også for kommunens eget indkøb.

I 2024 har en række initiativer fået luft under vingerne. Vi har indført en intern klimaafgift på nyindkøb af kontormøbler og flyrejser, etableret en klimapulje og et genbrugslager, hvor kommunens institutioner og kontorer kan aflevere og hente møbler, og mere end 50 ansatte har gennemført vores interne uddannelse i bæredygtigt indkøb. Alt sammen med det for øje at skabe et fundament for en forbrugs- og indkøbsadfærd, som kan nedbringe klimaaftrykket fra kommunens indkøb.

Jeg er stolt af, at Københavns Kommune også går forrest for at sikre en retfærdig grøn omstilling: Det er ikke nok, at vores bananer er økologiske, de skal også være plukket og pakket under ordentlige løn- og arbejdsvilkår. Ved at kontrollere, om vores leverandører efterlever menneskerettigheder, arbejds-

tagerrettigheder og miljø- og klimakravene i vores indkøbsaftaler, understøtter vi vores ambition om at være en bæredygtig kommune, der bidrager til en social og miljømæssig ansvarlig indkøbspraksis. Mange af de varer, kommunen køber, bliver produceret i globale leverandørkæder i lande, hvor der er udfordringer med produktionsforholdene. Det er derfor vigtigt, at vi i vores leverandørkæder, sammen med vores leverandører, har fokus på at afdække tvangsarbejde, underbetaling og diskrimination i hele leverandørkæden, og sørger for at få rettet op på overtrædelserne og sikre, at det ikke gentager sig. Vi skal fortsætte med at vælge en fremtid, hvor bæredygtighed og ansvarlighed er i centrum for alle vores beslutninger. Sammen kan vi gøre København til en endnu grønnere og mere bæredygtig by.

God læselyst.

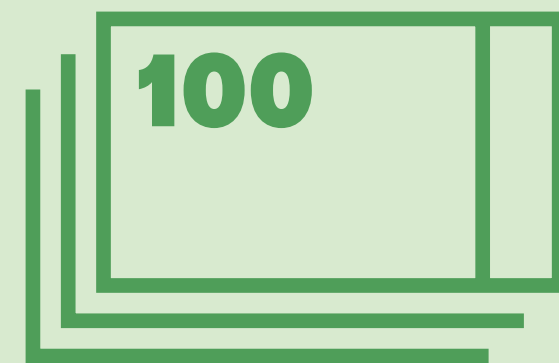
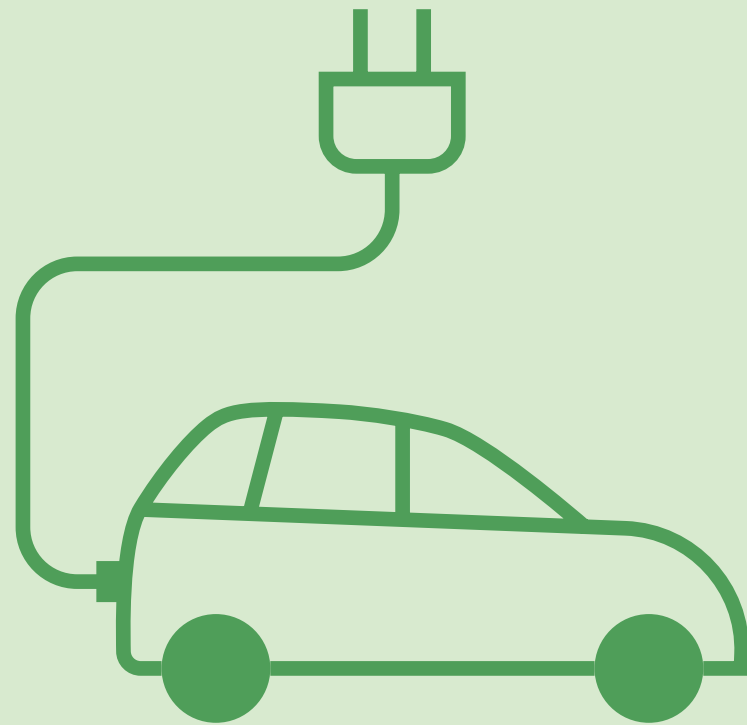

Lars Weiss
Overborgmester

Året der gik

10

nye aftaler med skærpede
krav til grønne køretøjer

580.000 kr.

opkrævet i CO₂-afgift

6000

møbler er blevet genbrugt
– svarende til en besparelse
på 290 tons CO₂

CSR-kontrol af 66 varer fra

syv lande

1.23 mio. kr.

udmøntet i støtte til klimavenligt
indkøb og forbrug

50

udbud er blevet udarbejdet
med rådgivning fra bæredyg-
tighedsspecialister

Bæredygtigt Indkøb i Københavns Kommune

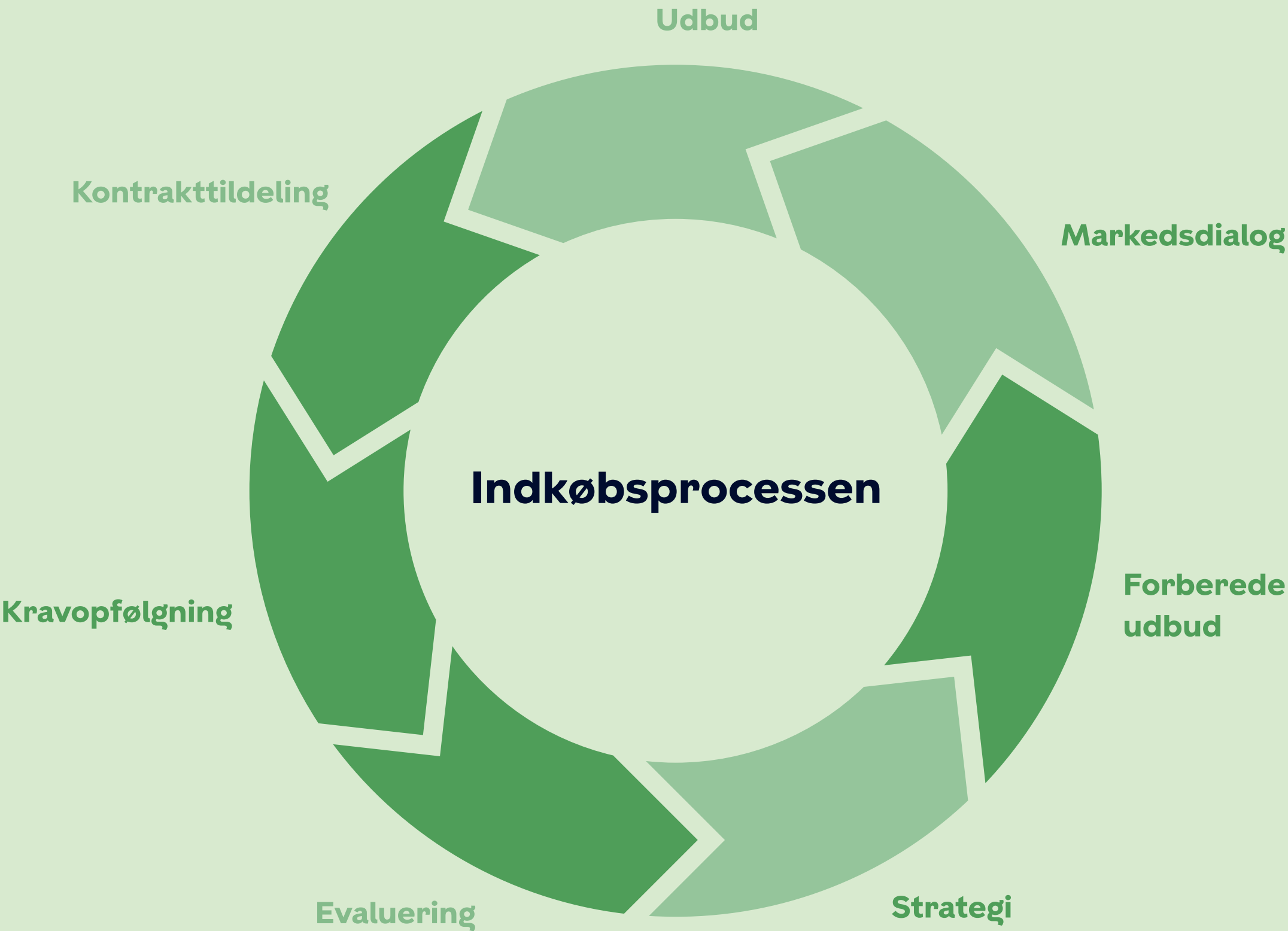
Københavns Kommune har en indkøbsvolumen på 17 mia. kr. om året, og er dermed en af landets største offentlige indkøbere. Med den volumen kommer en bevidsthed om og et ansvar for det aftryk, kommunens indkøb har på klima-, miljø og sociale forhold.

De seneste år er arbejdet med bæredygtighed i indkøb af kommunens varer og tjenesteydelser blevet intensiveret. Det betyder, at bæredygtighed gradvist er blevet en integreret del af processen for kommunens indkøb. Det er ambitionen, at bæredygtighed indgår i alle indkøbsprocessens faser fra udarbejdelsen af en strategi for udbudskategorien, over annoncering af et udbud til evalueringen af aftalen forud for udarbejdelsen af en ny udbudsstrategi.

Figur 1 viser den samlede indkøbsproces for Københavns Kommune, og hvilke led der har været særligt fokus på i 2024 i forhold til arbejdet med at integrere bæredygtighed i indkøbsprocessen.

Denne årsrapport er delt op i tre dele, som hver især beskriver, hvordan Københavns Kommune arbejder med bæredygtighed i forskellige led af indkøbsprocessen.

Figur 1 | 2024 har Københavns Kommune særligt arbejdet med bæredygtighed i de fremhævede faser af Indkøbsprocessen.

Første del af denne årsrapport handler om, hvordan Københavns Kommune vil reducere CO₂e-udledninger fra indkøb. Dette afsnit indledes med en præsentation af Københavns Kommunes klimaaftryk fra indkøb, dernæst følger et afsnit om, hvordan det første år med interne klimaafgifter er gået, og hvordan afgifterne bruges til at finansiere nye grønne initiativer andre steder i kommunen.

Københavns Kommune er foregangskommune, når det kommer til ambitiøse miljøkrav i udbud. Del to handler om, hvordan Københavns Kommune arbejder for at sikre ambitiøse omend realistiske grønne krav i kommunens udbud, herunder hvordan der for eksempel stilles krav til miljømærker og grønne køretøjer, når Københavns Kommune køber ind.

Nogle krav er nemmere at følge op på end andre. Det er fx nemmere at kontrollere om bananerne til børnehaven bliver leveret i en elbil eller en dieselbil, men sværere at se, om der har været ordentlige løn- og arbejdsvilkår for dem, der har plukket og pakket bananerne. Del tre handler om, hvordan Københavns Kommune følger op på krav som disse i hele leverandørkæden.

 hvad er...

Hvad er CO₂e?
Der skrives et lille "e" bagved CO₂ for at indikere CO₂-ækvivalenter. Det betyder, at der tages forbehold for alle drivhusgasser, og ikke kun CO₂, i vores beregning af indkøbenes udledninger.

De næste 3 kapitler

Mål og virkemidler i 2024:
Fra indkøb til forbrugsstyring

Klædt på til at stille grønne krav

Kontrol af bæredygtighedskrav på tværs af landegrænser

Mål og virkemidler i 2024: Fra indkøb til forbrugsstyring

Københavns Kommune er meget ambitiøs når det kommer til at reducere klimaaftryk fra indkøb. Det politiske ambitionsniveau er at reducere med 50% inden 2035. Denne ambition forventes at blive en del af kommunens kommende klimastrategi. For at kunne opnå den ambitiøse målsætning kræver det, at kommunen ikke kun fokuserer på, hvad der købes ind fra ny, men hvordan der forbruges i hele kommunens virksomhed – fra børnehaver til borgmesterkontorer.

Københavns Kommune har som ambition at have et solidt datagrundlag at træffe beslutninger ud fra. I 2024 har Københavns Kommune derfor udviklet en klimaaftryksrapport, som kommunen kan styre efter,

når der skal udvikles reduktionstiltag på tværs af kommunens forvaltninger. I 2024 har der desuden været fokus på implementering af initiativer som en intern klimaafgift, en klimapulje og et nyt genbrugs-lager. Disse indsatser danner fundamentet for, at Københavns Kommune fremadrettet vil flytte fokus fra grønne indkøb til grønt forbrug.

Københavns Kommunes klimaaftryk fra indkøb

Københavns Kommune har udarbejdet en klimaaftryksrapport, der løbende opdaterer kommunens klimaaftryk fra indkøb. Denne rapport gør det muligt at følge udviklingen af klimaaftrykket fra kommunens indkøb tæt. Københavns Kommune anvender klima-

aftryksrapporten som analysegrundlag for at prioritere, hvilke indkøb det er mest hensigtsmæssigt at nedbringe klimaaftrykket fra. På baggrund af denne analyse kan kommunen igangsætte de tiltag, der har den størst mulige effekt i forhold til omkostningerne, og derigennem understøtte den kommende Klimastrategi 2035.

Klimaaftryksrapporten giver overblik over, hvordan klimaaftrykket fordeler sig på typer af indkøb, leverandører, forvaltninger og helt ned på den enkelte institution. Disse tal er centrale for at Københavns Kommune kan træffe beslutninger om, hvilke indsatser der har størst reduktionspotentiale og derfor skal prioriteres.

I tabel 1 kan man se kommunens samlede CO₂e-udledning fra indkøb fordelt på de ti mest udledende indkøbskategorier samt deres andel af kommunens samlede udledning. Tabellen viser også, at CO₂e-udledningen er faldet fra 471.763 tons i 2023 til 453.605 tons i 2024, hvilket svarer til ca. 18.000 tons. Faldet sker, på trods af at kommunens samlede indkøb er steget fra ca. 16,1 mia. kr. i 2023 til ca. 17,5 mia. kr. i 2024. Faldet kan bl.a. forklares med et fald i nogle af emissionsfaktorerne, fx på fødevarer. Som følge af det nye beregningsgrundlag, der er implementeret i 2024, bliver emissionsfaktorerne opdateret årligt.

Nyt beregningsgrundlag for klimaaftryk fra indkøb i 2024

I 2024 har Københavns Kommune omlagt grundlaget for, hvordan klimaaftrykket fra indkøb beregnes. Det nye beregningsgrundlag tager fortsat udgangspunkt i data om kommunens indkøb, men anvender nu emissionsdata, der baserer sig på opgørelser fra Danmarks Statistik og Energistyrelsen frem for de globale gennemsnitsdata, som tidligere blev benyttet. De nye emissionsdata tager derfor højde for, at en del af de varer og tjenesteydelser, der købes i Danmark, er helt eller delvist produceret i Danmark, og derfor ofte vil have lavere emissioner end lignende vare og tjenesteydelser, som transporteres til

Danmark. De nye emissionsdata afspejler i højere grad end de forhenværende, at den grønne omstilling i Danmark bidrager til, at CO₂e-udledningen fra produktion af varer og tjenesteydelser generelt er faldende, hvilket afspejles i udviklingen af CO₂e-udledningen fra kommunens indkøb.

De nye emissionsdata opdateres årligt. Dette sikrer at, klimaaftryksrapporten kontinuerligt tager højde for udviklingen af den grønne omstilling og påvirkningen af de produkter, der findes på markedet.

Endelig giver de nye emissionsdata mulighed for at fremskrive CO₂e-udledningen fra kommunens indkøb frem mod 2035. Fremskrivningen af CO₂e-udledningerne fra indkøb viser blandt andet, hvor meget den grønne omstilling forventes at bidrage med ift. reduktionen af klimaaftrykket for Københavns Kommunes indkøb, og hvor stor en andel kommunen selv skal reducere sine udledninger med.

 hvad er...

En emissionsfaktor er en omregningsfaktor og anvendes til at beregne, hvor meget CO₂e én enhed af et produkt udleder – f.eks. hvor meget CO₂e der udledes, når kommunen køber 10 stk. æbler eller kontorstole for 5000 kr.

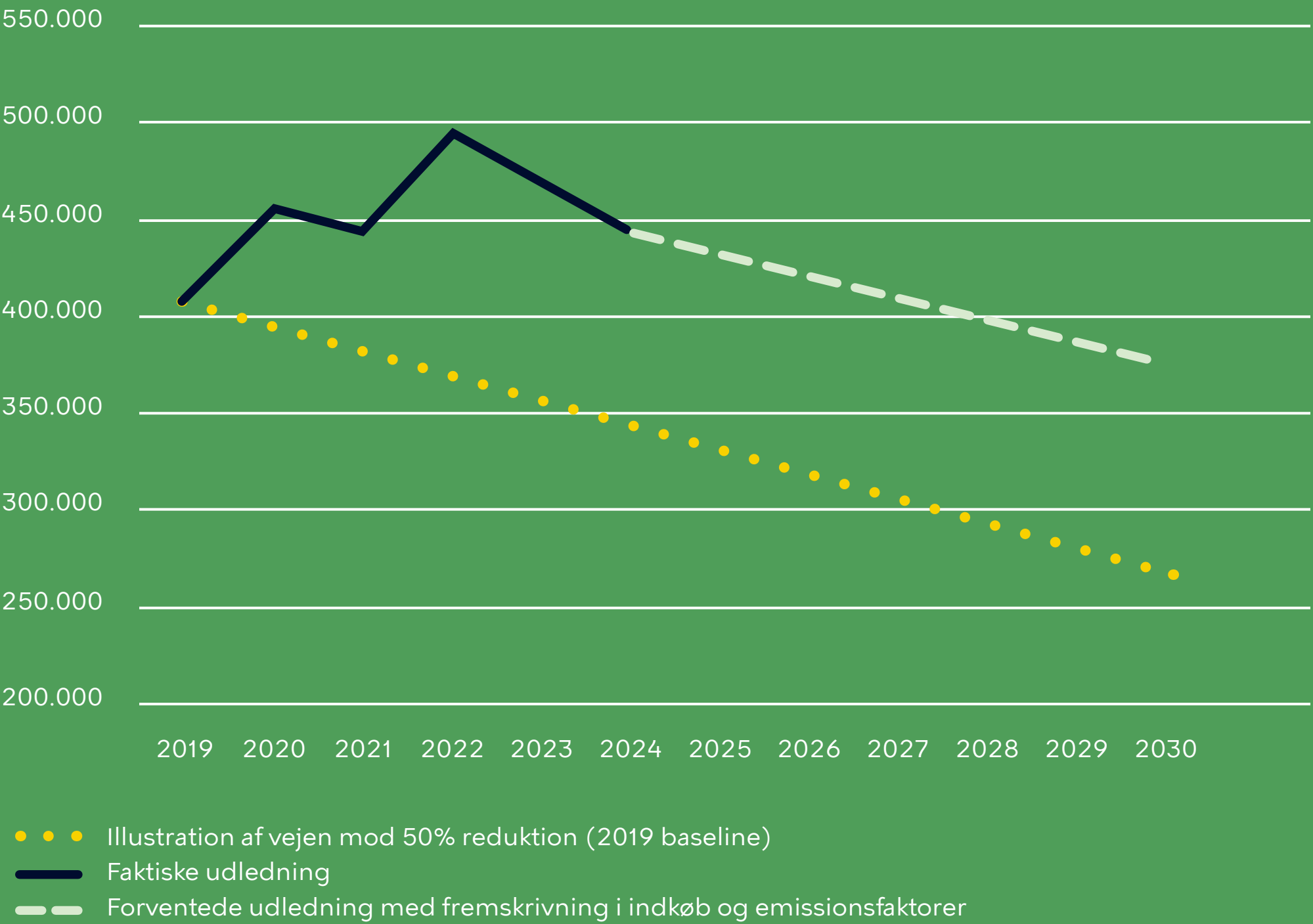
Tabel 1 Københavns Kommunes CO₂e-udledning fra indkøb i 2023 og 2024

Indkøbskategori	2023		2024	
	Tons ¹	Andel ²	Tons ¹	Andel ²
Renovation og affaldsbehandling	95.450	20%	109.761	24%
Håndværkerydelser og entrepriser	90.073	19%	68.162	15%
Fødevarer	33.385	7%	28.613	6%
Forsyning, brændsel og drivmidler	33.174	7%	36.339	8%
Personbefordring	33.174	6%	18.637	4%
Øvrige borgerrettede serviceydelser	28.490	5%	22.039	5%
Vej og park	25.235	5%	27.897	6%
Øvrige varekøb	23.141	5%	23.704	5%
Facility Management	22.883	3%	14.998	3%
It og tele	13.346	3%	11.033	2%
Øvrig (køretøjer, HR-ydelser, konferencer, hjælpemidler mm.)	94.062	20%	92.422	20%
Total	471.763	100%	453.605	100%

¹Tons CO₂e

²Andel af den samlede udledning

Figur 2 Udvikling i Københavns Kommunes faktiske og fremskrevne CO₂e-udledninger fra indkøb.

Figur 2 viser Københavns Kommunes CO₂e-udledninger fra indkøb fra 2019 til 2024 med den optrukne linje og den fremskrevne CO₂e-udledning frem til 2030 med den stiplede linje. Den prikkede linje fra 2019 til 2030 viser, hvor meget Københavns Kommune skal reducere udledningerne fra indkøb i 2030, hvis der skal ske en halvering i udledninger fra indkøb frem mod 2035. Selvom tendensen viser, at den faktiske udledning er faldende, skal Københavns Kommune i 2030 have nedbragt CO₂e-udledning med ca. **170.000 tons**, hvis ambitionen om en **50%-reduktion skal nås i 2035**.

Forventninger til 2025

2025 markerer et særligt år for Københavns Kommunes klimaambitioner, da det forventes, at kommunen vedtager en ny klimastrategi, der blandt andet skal sætte rammerne for, hvordan kommunens målsætning om en 50%-reduktion af klimaaftrykket fra indkøb nås. I 2025 vil der derfor komme et sær-

ligt fokus på at forbedre beregningen af effekten af de allerede eksisterende reduktionstiltag og af de nye tiltag, der forventes at blive vedtaget som en del af Klimastrategien.

Kommunen skal i 2030 have nedbragt CO₂e-udledning med ca. 170.000 tons, hvis ambitionen om en 50%-reduktion skal nås i 2035

Figur 3 Hvordan CO₂e bliver beregnet i Københavns Kommunes klimaregnskaber

Klimaafgifter som en løftestang til mere genbrug

Københavns Kommune har indført en intern klimaafgift på udvalgte varer, der har et stort klimamæssigt reduktionspotentiale, og hvor der er lettilgængelige alternativer. Klimaafgiften, der er et pilotprojekt, er i første omgang blevet pålagt kommunens indkøb af flyrejser, kontorstole og kontorborde. Ved at pålægge disse varegrupper en klimaafgift kan Københavns Kommune skabe et incitament hos kommunens indkøbere til ikke at købe nye møbler, men derimod at genbruge eksisterende kontormøbler i stedet.

I 2024 har Københavns Kommune opkrævet klimaafgifter for i alt 580.000 kr., hvoraf størstedelen – 337.600 kr. – kommer fra flyrejser.

Afgiften skal først og fremmest modvirke den trend, hvor det billige valg ofte også er det mindst bæredygtige valg. Provenuet fra klimaafgiften løftes krone for krone ind i Klimapuljens budget, som derigennem øger Klimapuljens potentiale til at yde økonomisk støtte til indkøb, dér hvor et grønt alternativ medfører en meromkostning.

I 2024 har Københavns Kommune opkrævet klimaafgifter for i alt 580.000 kr.

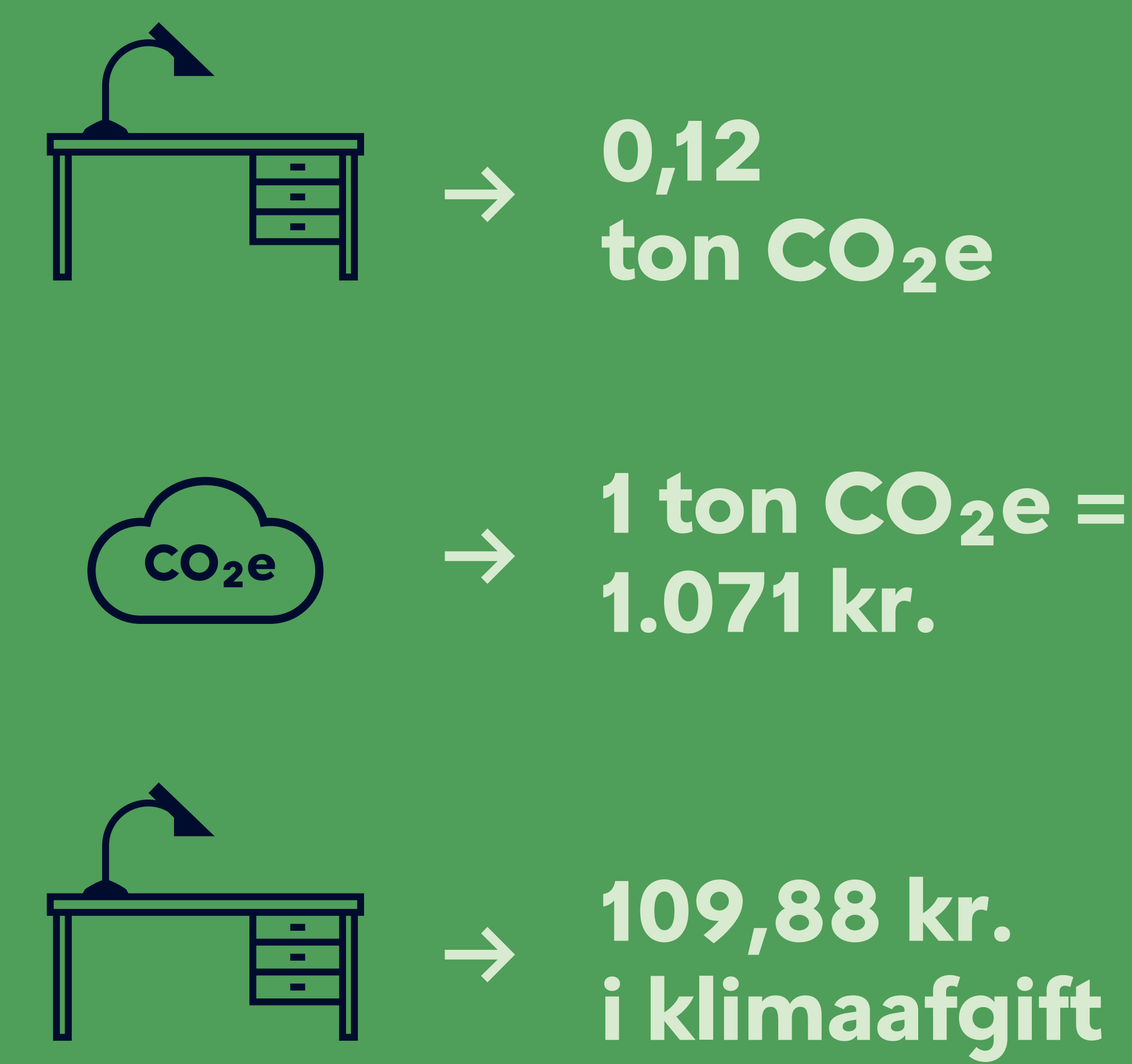
Forventninger til 2025

Klimaafgiften skal evalueres i 2025, og den samlede effekt skal undersøges. På baggrund af denne undersøgelse vil der blive taget stilling til, hvorvidt klimaafgiften fremadrettet skal tilrettes med henblik på at udarbejde en varig model for klimaafgift.

Klimaafgift

Klimaafgiften er i 2024 sat til 1.071 kr. pr. tons CO₂e. og stigende årligt til 1.500 kr. pr. tons CO₂e i 2030 på baggrund af anbefalinger fra Klimarådet. Det betyder fx, at anskaffelsen af et standard hævesænke-bord, der i gennemsnit udleder 120 kilo CO₂e, vil blive pålagt en klimaafgift på 109,88 kr. i 2024 og 180 kr. i 2030.

Figur 4 Hvordan klimaafgiften bliver udregnet for hævesænke-borde

Klimapulje til finansiering af grøn forbrugs- og indkøbsadfærd

I 2024 er de første projekter, der har fået støtte fra Københavns Kommunes klimapulje, gennemført. Disse projekter spænder vidt – fra omstilling af kommunens kantinedrift med oplæring i vegansk madlavning til finansiering af merudgifter til elbusser i udflytterbørnehaver. Klimapuljen støtter en bred vifte af projekter, herunder ambitiøse klimakrav i udbud og indkøb, reparation og genbrug af kommunens ejendele samt projekter, der udvikler og tester nye klimavenlige løsninger, som på sigt kan nedbringe klimaaftrykket. Blandt de støttede projekter i 2024 er også genbrug af arbejdstøj og indkøb af eldrevne arbejdsmaskiner.

I 2024 er Klimapuljens tildelingskriterier blevet revideret, så endnu flere typer af projekter og indkøb fremadrettet kan få støtte af puljen. Samtidig er processen fra idé til endelig godkendelse af projekter gjort nemmere for ansøgere til puljen.

Projekter, der søger om puljemidler, udvælges ud fra følgende kriterier:

Projektet skal altid være:

- **Realiserbart:** Forudsætninger og barrierer for realisering af projektet skal være afklaret i videst muligt omfang, så projektet kan igangsættes direkte efter tildeling af midler. Projekter med en tydelig beskrevet projektplan og tidshorisont prioriteres.

Projektet vurderes på et eller flere af følgende kriterier:

- **Omkostningseffektivitet:** Projektet skal sikre mest klimaeffekt for pengene. Dette vurderes på meromkostningen forbundet med at gennemføre projektet (kr.) og projektets samlede reduktionspotentiale (CO₂e).
- **Kvalitativ vurdering af klimaeffekt:** Projektet skal sandsynliggøre et reduktionspotentiale ud fra kvalitative data, i det tilfælde at det er vanskeligt at beregne en kvantitativ effekt. Dette kan være data fra videnskabelige artikler, eksterne analyser, erfaringer med lignende tiltag mv.
- **Innovation:** Projektet skal udvikle nye løsninger, der har potentiale for at understøtte en reduktion af klimaaftrykket fra kommunens indkøb. Dette kan være projekter, der afprøver nye produkter, udvikler nye arbejdsgange og processer, modner markedet i samarbejde med leverandører mv.

Forventninger til 2025

Det er forventningen, at revisionen af klimapuljens tildelingskriterier kan danne grundlag for, at endnu flere grønne forbrugs- og indkøbsprojekter kan sættes i værk i Københavns Kommune i 2025.

"Klimapuljen betyder, at endnu flere børn kan starte dagen med en tur i elbus på vej til deres udflytterbørnehave – det er fedt!"

— Gert Højbjerg Mortensen, kategoriansvarlig, Udbud og Kontrakter. Udflytterbusserne har modtaget støtte fra Klimapuljen til at omstille fra diesel til el.

Klimapuljen

Der er afsat 10 mio. kr. årligt frem til 2028 til puljen, som suppleres op med indtægterne fra klimaafgiften. Puljen støtter projekter fra alle dele af Københavns Kommunes virksomhed, som understøtter en reduktion af klimaaftrykket fra kommunens forbrug.

Gratis genbrugsinventar giver gode forbrugsvaner

I Københavns Kommune er der hvert år institutioner, der flytter, børnehaver, der bliver ommøbleret, og kontorpladser, der bliver nedlagt – ofte med inventar i overskud. I januar 2024 åbnede et stort fælles genbrugslager for netop den slags inventar. Det inventar, der er blevet indleveret, bliver registreret og lagt på en webshop. Hvis en medarbejder fra Københavns Kommune mangler møbler eller andet inventar på deres kontor eller institution, kan de finde og bestille det samt få det direkte leveret fra genbrugslagerets webshop. Ydelsen er helt gratis, så både møbler og transport er uden omkostninger for dem, der bruger ordningen.

De indledende erfaringer viser, at der er stor efterspørgsel på denne service. I 2024 er der via webshoppen blevet omsat ca. **6.000 styk inventar, der modsvarer en nyværdi på tæt ved 14.9 mio. kroner, og der er beregnet en CO₂e-besparelse på 290 ton** i forhold til indkøb af nye tilsvarende møbler.

Forventninger til 2025

I 2025 vil Københavns Kommune have fokus på at øge mængden af møbler, der bliver genbrugt og samtidig udbygge genbrugslageret og øge andelen af møbler, der får en længere levetid. Dette sker ved at reparere møbler og fx omlakere eller tilpasse bordpladelængder på eksisterende slidte møbler, så de kan bruges

igen og undgår at blive til affald. Derudover arbejdes der i genbrugslageret også på at designe nye kontormøbler ved at upcycle restprodukter.

Fokus på biodiversitet i kommunens bygge- og anlægsprojekter

Hvert år gennemføres der bygge- og anlægsprojekter i Københavns Kommune, hvor der er mulighed for at øge integrationen af biodiversitet. For at understøtte denne indsats har kommunen etableret en tværkommunal biodiversitetspulje, som forvaltningerne kan søge midler fra to gange årligt. Puljen har til formål at fremme biodiversitet i kommunale bygge- og anlægsprojekter og bidrager til at omsætte kommunens biodiversitetsstrategi til konkrete resultater i byens rum.

I 2024 modtog biodiversitetspuljen 16 ansøgninger, hvoraf samtlige projekter blev godkendt. I alt er der blevet givet tilsagn om støtte for næsten **5,5 millioner kroner til de 16 projekter**, der bl.a. omfatter etablering af nye blomsterbede, grønne tage og plantning af hjemmehørende arter af træer og buske. Projekterne vil være til gavn for både mennesker og dyreliv. Projekter, der søger om puljemidler, udvælges ud fra følgende kriterier:

- **Puljen giver tillæg til projekter**, der vedrører nyanlæg, modernisering eller renovering samt bygge- og anlægsprojekter med et kultur- eller uddannelsesformål om biodiversitet i allerede vedtagne og finansierede projekter, hvor der ikke er afsat midler til biodiversitet.
- **Projektet skal være realiserbart for andre** kommunale bygge-, anlægs- og renoveringsprojekter fremadrettet.

Projektet skal understøtte et eller flere af Københavns Kommunes biodiversitetsstrategis fire temaer.

Forventninger til 2025

I 2025 fortsættes administrationen af biodiversitetspuljen med udmøntning af midler til de biodiversitetsprojekter, som forvaltningerne byder ind med. Det forventes, at der også i 2025 vil være stor interesse fra forvaltningerne ift. at få tilført midler fra puljen til diverse biodiversitetsindsatser.

5,5 mio. kr. til 16 projekter der vil bidrage til at styrke biodiversiteten og skabe mere natur i byen

Klædt på til at stille grønne krav

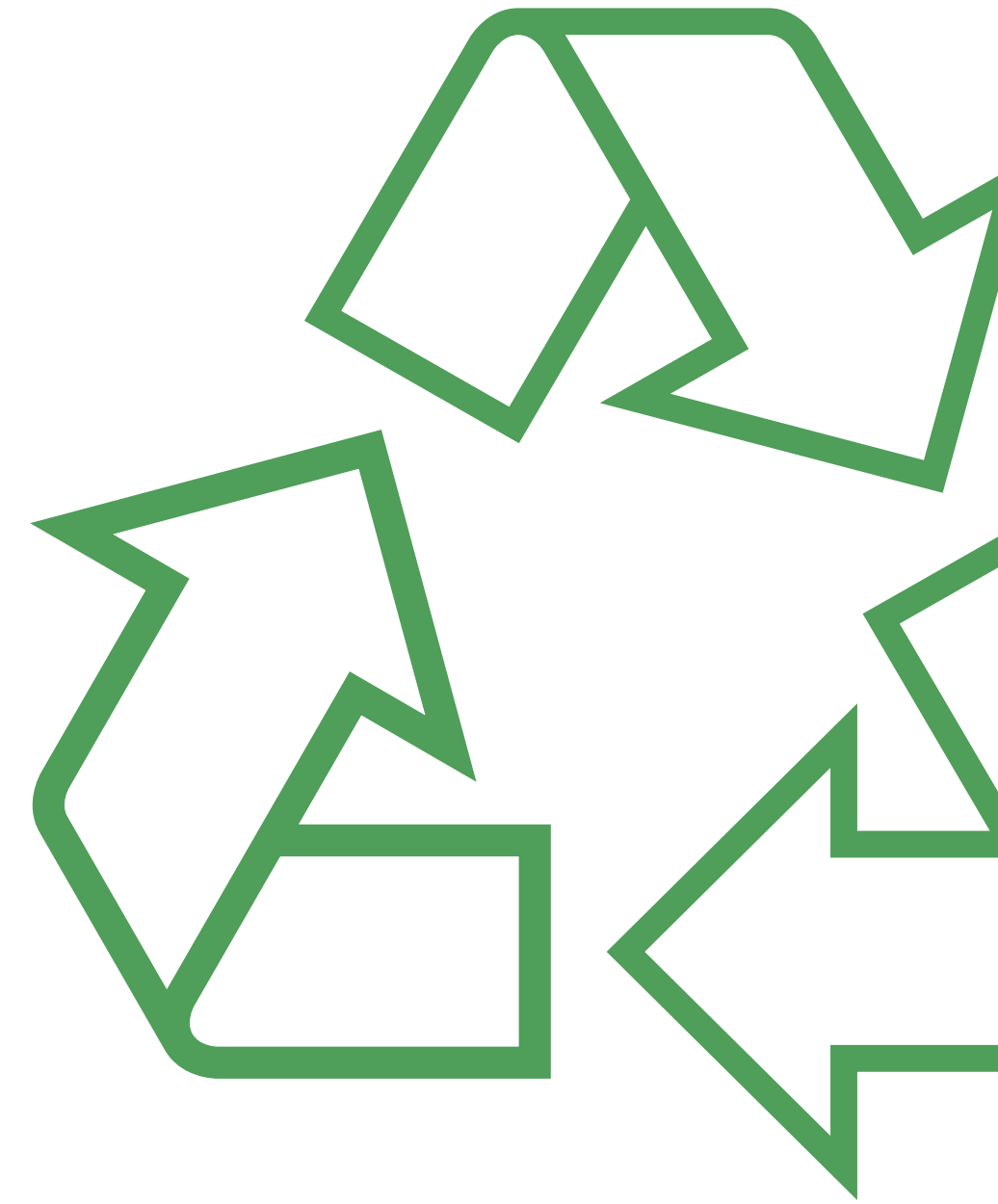
Et tæt samarbejde med leverandører fra alle sektorer er en forudsætning for, at Københavns Kommune kan lykkes med ambitionen om bæredygtigt indkøb og forbrug.

Det gælder både, når mulighederne i markedet af-søges, når der stilles kontraktsspecifikke grønne krav i udbud, og når der følges op på disse krav. For at sikre at hele indkøbsorganisationen bidrager til at indfri denne ambition, er der udviklet en række værktøjer, der kan bruges fra det øjeblik, udbudsprocessen sættes i gang, og frem til kontraktperioden slutter. Til dette formål har Københavns Kommune bl.a. udarbejdet et opslagsværk med forslag til krav til bæredygtige udbud, en etableret rådgivningsfunktion

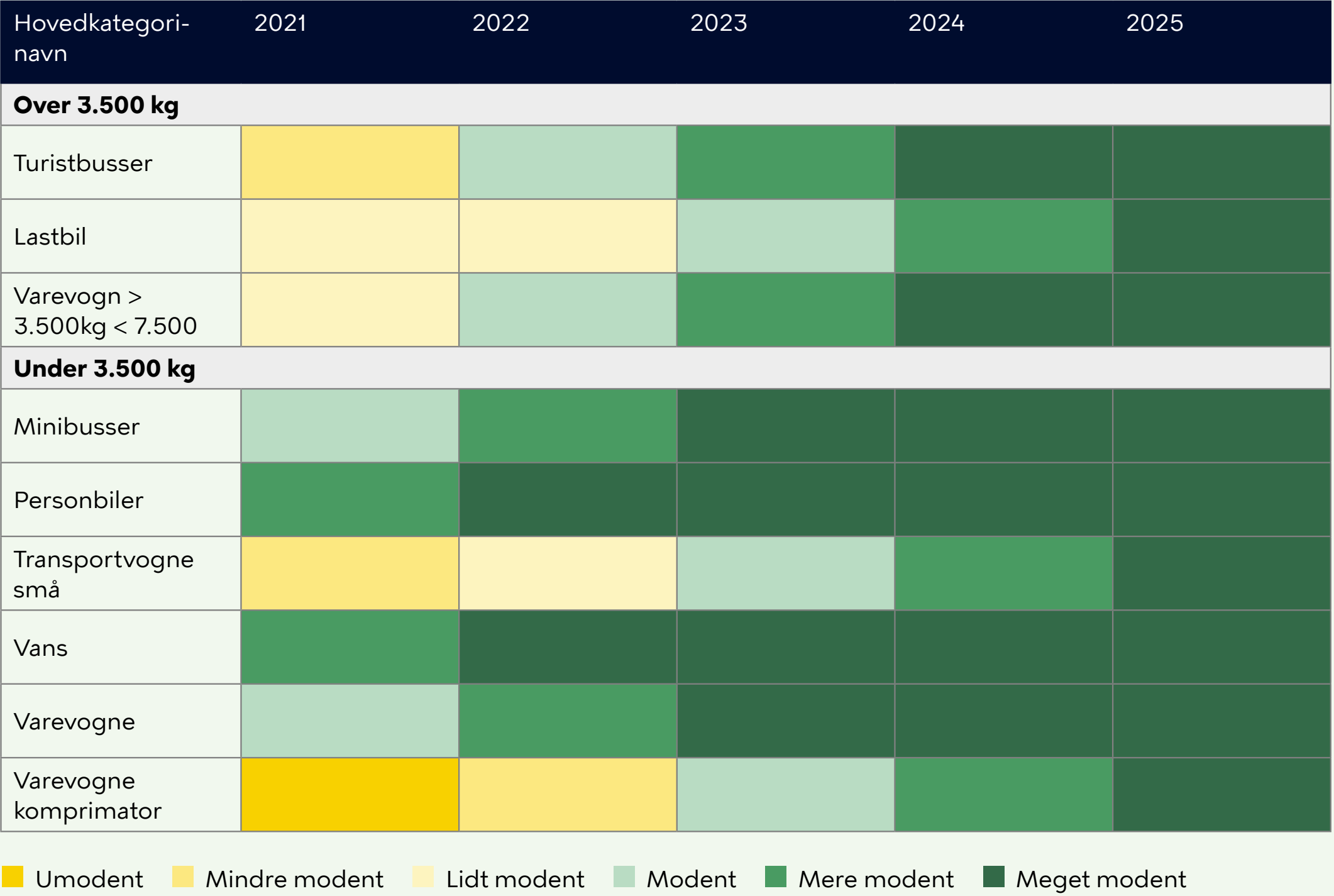
samt udviklet en uddannelse i bæredygtighed for indkøbsorganisationen. Med disse indsatser understøttes det, at hele indkøbsorganisationen har både viden og værktøjer til at stille ambitiøse og realistiske grønne krav, når kommunen køber ind.

Københavns Kommunes skærpede krav til grønne køretøjer

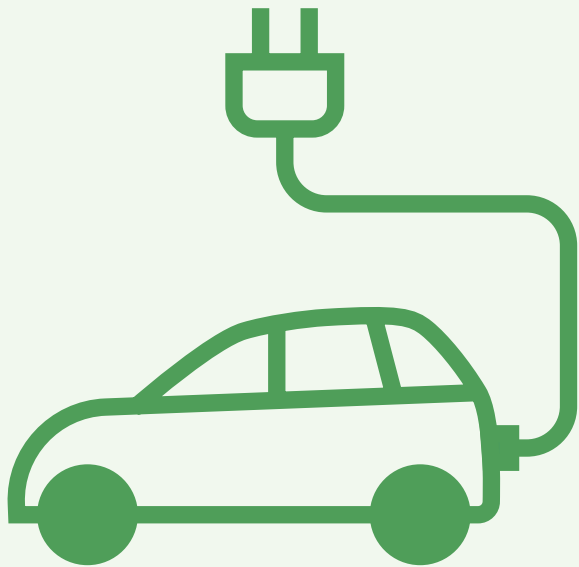
Et eksempel på, hvordan Københavns Kommune bruger sin indkøbsvolumen til at sætte ambitiøse klima- og miljøkrav, er brugen af skærpede krav til grønne køretøjer. Det er politisk vedtaget, at muligheden for at stille krav til grønne køretøjer skal undersøges i alle Københavns Kommunes udbud

Figur 5 Udvikling i markedets modenhed i forhold til skærpede krav til grønne køretøjer.

og implementeres, hvor det er muligt. I 2024 er der stillet krav om grønne køretøjer i 10 udbud, og det er forventningen, at der i 2025 stilles krav i 25 udbud. For at få et overblik over muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer, vurderes den teknologiske udvikling af grønne køretøjer og deres modenhed på baggrund af en rapport fra COWI (2019), som løbende tilpasses i samarbejde med indkøbere i Københavns Kommune. Udviklingen i markedets modenhed kan ses i Figur 5.

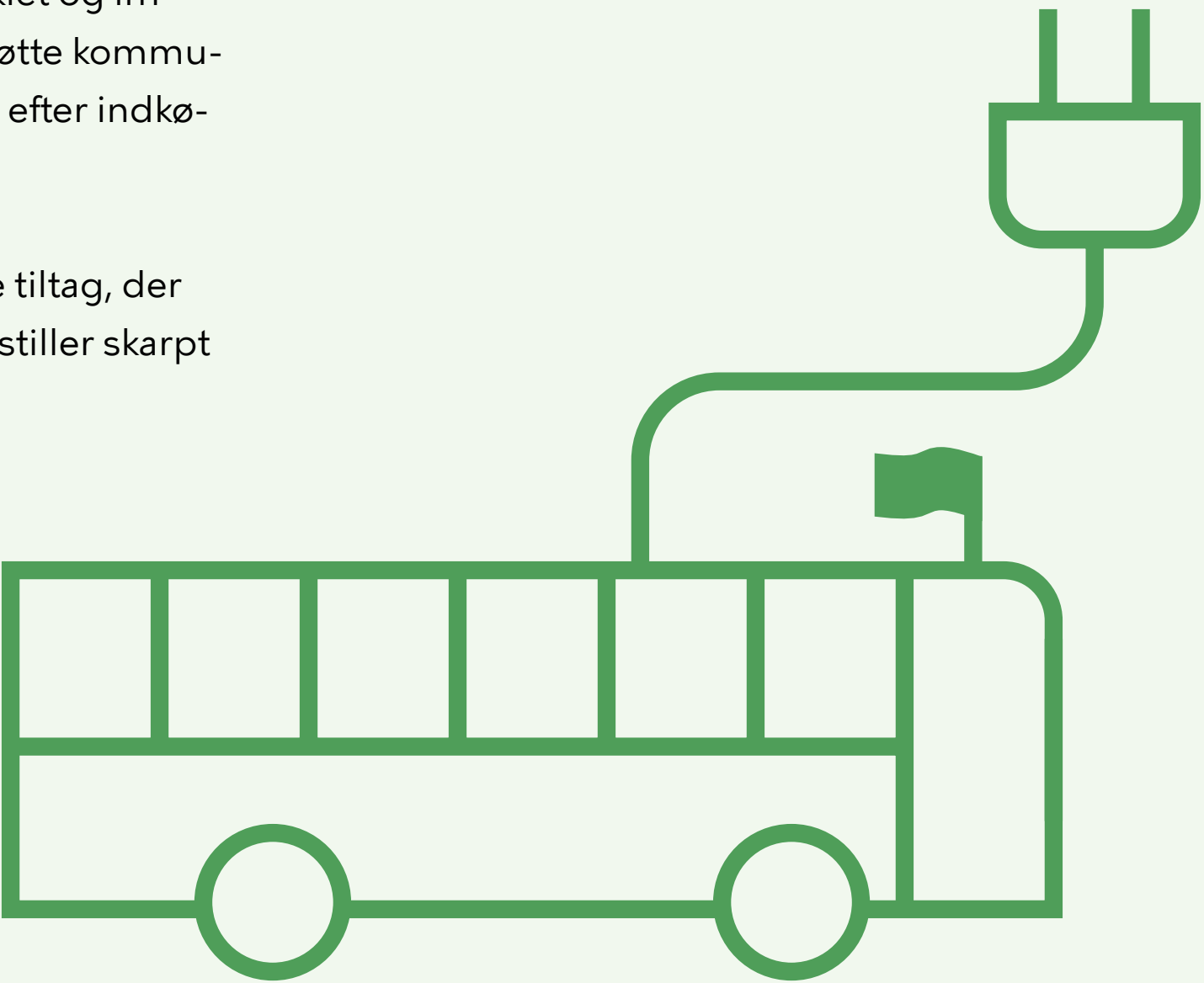

En styrket intern indsats for bæredygtige indkøb

For at fortsætte udviklingen med øget fokus på bæredygtighed i indkøb er det afgørende, at vidensdeling og opkvalificering i bæredygtige indkøb er en central del af arbejdet med indkøb i Københavns Kommune. Kommunens indkøbere skal derfor understøttes i så vidt omfang som muligt.

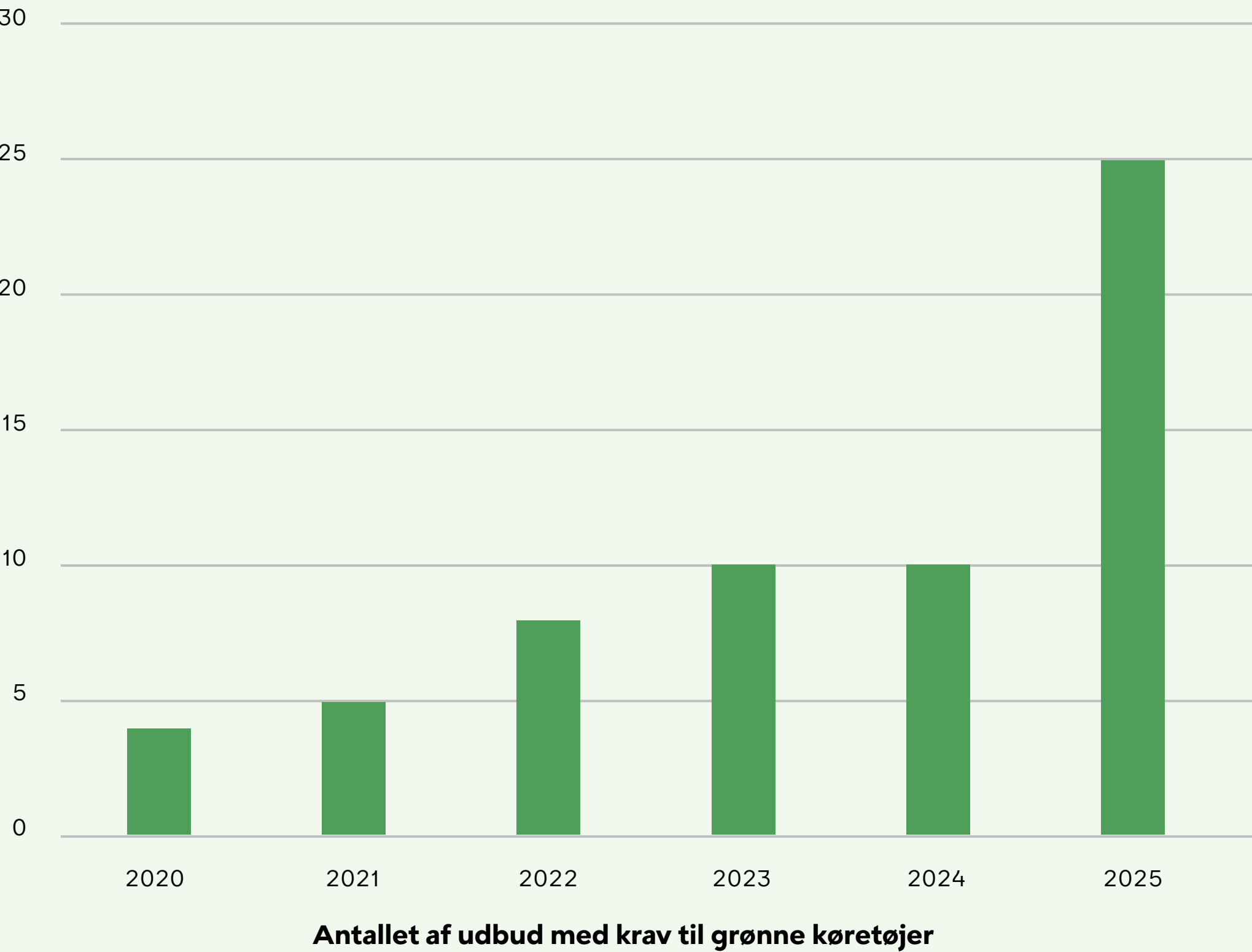
Københavns Kommune har derfor udviklet og implementeret initiativer, der skal understøtte kommunens indkøbere fra forskellige vinkler alt efter indkøberens behov.

I det følgende præsenteres fire konkrete tiltag, der med udgangspunkt i indkøberens rolle stiller skarpt på bæredygtighed i indkøb.

Figur 6 nedenfor viser udviklingen af skærpede krav til grønne køretøjer fra 2020-2025. Den fulde liste af de aftaler med skærpede krav til grønne køretøjer, der er indgået i 2024 og forventes at blive indgået i 2025, kan ses i bilag 1.

Figur 6 Udviklingen af skærpede krav til grønne køretøjer fra 2020-2025.

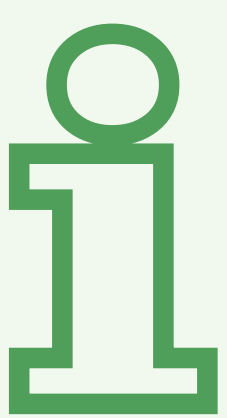
Bedre rammer for indkøb med **miljø-mærker**

Miljømærker er et effektivt og håndgribeligt værktøj, som indkøbere kan bruge til at sikre, at varer lever op til de miljø- og klimakrav, som kommunen stiller i udbud. Derfor er det en prioritet for Københavns Kommune at fremme miljømærkede indkøb, ved kontinuerligt at arbejde med brugervenligheden i kommunens indkøbssystem, med henblik på at gøre det bæredygtige valg til det lette valg. Kommunen har derfor i 2024 igangsat et udviklingsprojekt, der skal sikre, at miljømærkede varer fremgår øverst, når en indkøber søger på en vare i kommunens indkøbssystem, Kvantum.

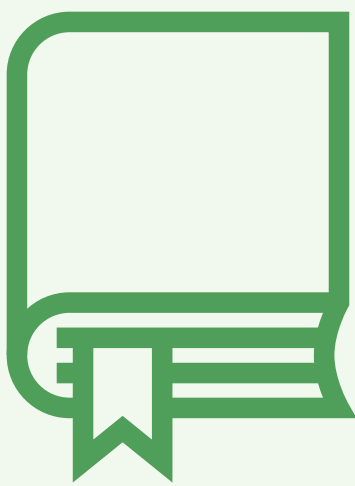
I 2024 har Københavns Kommune desuden haft som fokusområde at kunne arbejde mere data-baseret med miljømærkede indkøb. Som led heri, har kommunen indført som krav, at leverandører skal integrere data vedr. deres varer og miljømærker indkøbssystem? Det er forventningen, at det med udgangspunkt i det nye data bliver nemmere at kortlægge indsatsområder og sætte kvantitative mål for miljømærkede indkøb. Du kan læse mere om Københavns Kommunes miljømærkeindsats i bilag 2.

Rådgivning i grønne spørgsmål

En udbudskonsulent har en stor opgave i at danne et overblik over, hvor, hvornår og hvordan der kan stilles grønne krav i udbud. Dette bliver kun vanskeligere, når markedet rykker sig hurtigt i en bæredygtig retning, og de krav, der var ambitiøse i 2020, kan være standard i 2024. Derfor kan alle, der arbejder med forbrug eller indkøb i Københavns Kommune, få rådgivning og sparring fra bæredygtighedsspecialister. I 2024 har rådgivningsteamet hjulpet med at udvikle og implementere grønne krav i mere end 50 forskellige udbud. Bæredygtighedsspecialisterne kan kontaktes på mail, CSR@okf.kk.dk

Rådgivning

Opslagsværk

Uddannelse

Miljømærker

Opdatering af Det Grønne Opslagsværk

Københavns Kommune opdaterer løbende Det Grønne Opslagsværk, der skal understøtte udbudskonsulenterne i at stille de rette grønne krav i et udbud. Disse krav kan variere meget, alt efter hvad der indkøbes. Det Grønne Opslagsværk tager højde herfor, da det giver udbudskonsulenterne et overblik over både de obligatoriske krav som stilles i et givent udbud, såvel som de frivillige krav, som er mulige at vælge, hvis udbuddet skal opnå en endnu grønnere profil. I 2024 har opslagsværket gennemgået en omfattende revision og opdatering med henblik på at sikre, at opslagsværket fortsat understøtter Københavns Kommunes ambition indenfor grønne krav. Det Grønne Opslagsværk er offentligt tilgængeligt og kan findes [her](#).

Uddannelse i bæredygtige indkøb

Københavns Kommune har udviklet en uddannelse i bæredygtigt indkøb, som er skræddersyet til de udfordringer, kommunens indkøbere, udbudskonsulenter og kontraktholdere står med. Uddannelsen består af fem moduler, og har en helhedsorienteret tilgang til bæredygtighed, og den har derfor både fokus på social og miljømæssig bæredygtighed.

Deltagere på uddannelsen får en indsigt i bæredygtighedsaspekter på tværs af kommunens forbrugs- og indkøbspolitik, relevante værktøjer og indkøbers praksis. Uddannelsens formål er at deltagere efterfølgende indarbejder bæredygtighed i deres daglige forbrug og indkøb. I 2024 gennemførte deltagere nr. 100 Københavns Kommunes uddannelse i bæredygtige indkøb.

"Jeg er særligt blevet opmærksom på, hvor godt det er, at der bliver lavet aftaler med omtanke for arbejdsforhold, klima og miljø. Hvad og hvem er det, som producerer det vi aftager?"

— Anja, leder for ni køkkener, Børne og Ungdomsforvaltningen.
Deltager i foråret 2024

"At snakke med leverandørerne om, hvad der er det sidste nye inden for bæredygtighed – Det kan sætte skub i at fokusere på mulighederne for markedsdialog og partnerskaber!"

— Lasse, udviklingskonsulent i Teknik- og Miljøforvaltningen.
Deltager i foråret 2024

Kontrol af bæredygtighedskrav på tværs af landegrænser

Københavns Kommune går forrest i arbejdet for at sikre, at den grønne omstilling sker på retfærdige sociale vilkår. Kommunens leverandørkæder spænder ofte langt udover både Københavns Kommune og Danmarks grænser. I 2024 har Københavns Kommune kontrolleret leverandørkæderne for en række produkter fra risikobrancher og været i dialog med leverandører om at rette op på overtrædelser af CSR-bilagets krav.

Gennemførte CSR-kontroller i 2024

Københavns Kommunes CSR-bilag skal sikre, at kommunens leverandører igennem hele leverandørkæden

lever op til kommunens høje ambitionsniveau, når det gælder menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og klima samt anti-korruption i forbindelse med produktionen af de varer, som kommunen køber. CSR-bilaget er ikke forbeholdt arbejde udført i Danmark, men gælder også der, hvor kommunens sociale klausuler og klima- og miljøkrav ikke finder anvendelse, nemlig udenfor Danmarks grænser. Kommunen gennemførte kontroller af fem leverandører og 66 produkter inden for fødevarer, arbejdsbeklædning, tekstil og IT-udstyr.

På kortet på næste side kan man se, hvor der er lavet kontroller i forskellige leverandørkæder i 2024.

Figur 8 Kontroller der er blevet lavet i forskellige leverandørers leverandørkæder

Tendens i 2024: Bæredygtigheds due diligence i fokus

I 2024 har Københavns Kommunes aktive kontrol med CSR-krav i kontrakter gjort en konkret forskel. Flere leverandører og underleverandører har som resultat af Københavns Kommunes kontroller og opfølgende dialog om efterlevelse af CSR-bilaget udskiftet produkter og leverandører, udviklet due diligence-processer og formuleret adfærdskodekser. Dette er præcis det, Københavns Kommune ønsker at opnå med indsatsen: at fremme en bæredygtig udvikling, der spredes sig til vores leverandører og ud i deres leverandørkæder.

Fra CSR til ESG: Revision af Københavns Kommunes globale bæredygtighedskrav

På baggrund af en række væsentlige ændringer i lovgrundlaget og Københavns Kommunes praktiske erfaringer ved brugen af CSR-bilaget, blev der i 2024 iværksat en revision af CSR-bilaget. Revisionen indebærer, at dokumentationskrav til kommunens leverandører forsimples, og en opdatering og præcisering af bilagets materielle krav og krav til

leverandørens due diligence forpligtelse, så disse i videst muligt omfang stemmer overens med de krav, som leverandører i højere grad vil møde, i takt med at lovgivningen under EU's grønne pagt vedtages og udrulles. EU's grønne pagt (EU Green Deal) består af en række direktiver og forordninger, der skal sikre EU's grønne omstilling og klimaneutralitet i 2050. Fordi en stor del af denne lovgivning i starten alene omfatter meget store virksomheder, er der i revisionen fokus på at formulere CSR-bilagets krav til især due diligence samt klima og miljø, så kommunen kan fortsætte med også at formulere udbud, som også mindre leverandører kan byde på.

Forventninger til 2025

I 2025 vil Københavns Kommune have fokus på tværgående kontrolindsatser, hvor der gennemføres kontroller på tværs af kravene i CSR-bilaget, arbejdsklausulen og de kontraktsspecifikke miljø- og klimakrav. Derfor vil kommunens leverandører blive mødt med en helhedsorienteret tilgang til bæredygtighedskrav.

Det er også forventningen at Københavns Kommune vedtager det reviderede ESG-bilag i første halvdel af 2025. Herefter vil der foregå en implementeringsproces, før de første kontroller med hjemmel i det nye bilag kan gennemføres.

Københavns Kommunes CSR-bilag

CSR-bilaget stiller krav til, at leverandøren sikrer overholdelse af arbejdstager- og menneskerettigheder, ikke gør unødigt skade på klima- og miljø og forhindrer korruption i forbindelse med produktionen af de varer og tjenesteydelser, de leverer til Københavns Kommune. Bilaget indeholder et kædeansvar for hele leverandørens værdikæde.

Risikobaseret kontrol

Gennem risikobaserede kontroller følger Københavns Kommune systematisk op på, om leverandører overholder CSR-bilagets krav. Risikovurderingen baseres på flere faktorer, herunder indkøbsvolumen af de pågældende varer, branchekendskab og forholdene i produktionslandet, fx. arbejdstagerrettigheder, og konkret viden om den enkelte fabrik. Derudover vurderes miljørisici og leverandørens arbejde med menneskerettigheder, bæredygtighed og governancestrukturer. Den risikobaserede kontrolindsats sikrer at Københavns Kommunes ressourcer bruges der, hvor risikoen for overtrædelser er størst.

Kontrolmetoder

Kontroller på produktionssteder i udlandet, foregår oftest i samarbejde med personer med lokal- og branchekendskab, såsom konsulenter, lokale fagforeninger og civilsamsfundsorganisationer i det pågældende land. I samarbejde med disse gennemføres der fx interviews med ansatte på produktionsstedet, inspektioner af produktionsstedet, eller indsamling af råmaterialer.

Sustainable procurement in the city of copenhagen – annual report 2024

English Summary

The City of Copenhagen has an ambitious goal of reducing the climate footprint from procurement. In order to achieve this, the city must not only focus on what is purchased from new, but also on how goods are used and consumed throughout the city. In 2024, the City of Copenhagen has shifted its focus to also include reuse, recycling and repairs as important steps towards reducing the climate footprint. The City of Copenhagen is continuously working to improve climate accounting that is being used to ensure the development of data based reduction measures across the city's administrations. In 2024, the city established an internal climate tax, a funding pool and a new warehouse for recyclable furniture.

The City of Copenhagen has developed several tools to ensure supplier sustainability that can be used from the tender process to the end of the contract. The toolbox includes an encyclopedia with relevant requirements for sustainable procurement, a hotline with sustainability

specialists and training in sustainable procurement for everyone who works with procurement in the city. These efforts ensure that the entire procurement organization has both the knowledge and tools to set ambitious, yet realistic, green requirements when procuring.

City of Copenhagen has many and diverse suppliers, extending beyond national borders. In 2024 the City of Copenhagen has completed risk-based monitoring activities to ensure that suppliers comply with the city's CSR-appendix. In 2024 the main monitoring activities have been regarding the garment sector in Xinjiang, China, the banana sector in Ecuador and the Information and Communications Technology (ICT)-sector globally. The active monitoring has led suppliers to adopt their own human rights due diligence policies and changing their sourcing policies. In 2025, the City of Copenhagen is expected to adopt a revised appendix aligning the city's human rights requirements with the requirements in the EU's Green Deal.

Bilag 1

Oversigt over indgåede og kommende aftaler med krav om grønne leverandørkøretøjer

Borgerrepræsentationen (BR) besluttede i 2019, at Københavns Kommune skal stille skærpede miljøkrav til leverandørkøretøjer. Grønne køretøjer er defineret som el-, biogas- eller brintkøretøjer eller andre ikke-motoriserede transportmidler, fx cykler.

ØU forelægges årligt en liste over indgåede og kommende aftaler med krav om grøn leverandørtransport og en vurdering af markedets modenhed ift. grønne køretøjer, herunder en vurdering af hvorvidt kravet kan udvides til at omfatte yderligere kategorier af leverandørkøretøjer.

Tabel 2 Indgåede kontrakter med krav til grønne køretøjer i 2024 (10)

Kontrakt	Forvaltning	Kontraktstørrelse	Miljøkrav/tildelingskriterie
Trykkeriydelser ifm. valg	ØKF	1.000.000 kr. pr. år over 4 år	Alle køretøjer under 3.500 kg. uden lift som leverer ydelser i henhold til aftalen, skal være grønne køretøjer.
Kontrakt om levering af graffiti-bekæmpelse i København Syd	TMF	2.380.000 kr. pr. år over 4 år	Det er et krav, at min. 30% af alle opgaver ved graffiti-bekæmpelse skal ske ved brug af et grønt køretøj.
Udflytterbørnehaver	BUF	80 mio. kr. pr. år over 5 år	17 ud af 73 ruter omlægges til el-drift i 2025.
Rens og afsyring af varmtvandsbeholdere og vekslere	ØKF	10.000.000 kr. over 4 år	Leverandøren er forpligtet til at anvende grønne køretøjer på de kørsler, som udføres på leverancerne under aftalen.
Udbud af opsætning af ladestandere på offentlig vej, TMF	TMF	354.050.000 kr. over 10 år	Krav om 40% grønne køretøjer i 2024. Stiger til 100% i 2026 og resten af perioden.
Udbud 2 af opsætning af ladestandere på offentlig vej, TMF	TMF	314.265.000 kr. over 10 år	Mindstekrav til at 100% af kørsler sker med grønne køretøjer.
Udbud af ladestandere, KEJD	ØKF	58.400.000 kr. over 10 år	Krav om 40% grønne køretøjer i 2024. Stiger til 100% i 2026 og resten af perioden.
Udbud vedr. videreudvikling af Københavns Kommunes enheder på mad- og måltidsområdet	ØKF	7.800.000 kr. pr. år over 4 år	Levering af grøn transport i forbindelse med udførelse af rammeaftalen er stillet som evalueringsparameter.

Tabel 2 Indgåede kontrakter med krav til grønne køretøjer i 2024 (10)

Kontrakt	Forvaltning	Kontraktstørrelse	Miljøkrav/tildelingskriterie
Fagentreprise	ØKF	Estimeret til 110 mio. kr. pr. år over 4 år	I forbindelse med udbuddet har anvendelse af grønne køretøjer været konkurrenceudsat, hvor tilbudsgiverne har skullet angive, hvor stor en procentdel af grønne køretøjer de anvender i hver af rammeaftalens år. Dette forpligtes de selvfølgelig til at efterleve i rammeaftalens løbetid.
Levering af bleer	SUF	Ca. 13 millioner kr. pr. år over 4 år	Borger bestiller selv hos leverandør, der sender til borgere. Der blev ikke stillet skærpede krav til grønne køretøjer. Men leverandør leverer med 100% grønne køretøjer fra aftale start.

Tabel 3 Forventede udbud med krav til grønne køretøjer i 2025 (25)

Kontrakt	Forvaltning	Kontraktstørrelse	Miljøkrav/tildelingskriterie
Totalleverandørudbud	BUF	Kontraktstørrelse anslås i markedsdialogen	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen. Grønne køretøjer forventes at bruges som evalueringsparameter.
Kaffe og te	BUF	Kontraktstørrelse anslås i markedsdialogen	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen. Grønne køretøjer forventes at bruges som evalueringsparameter.
Bæredygtig frisk fisk	BUF	Kontraktstørrelse anslås i markedsdialogen	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Repræsentationsydelser øl, vin og chokolade	BUF	Kontraktstørrelse anslås i markedsdialogen	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Kontorfrugt	BUF	Kontraktstørrelse anslås i markedsdialogen	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Vedligehold af køretøjer over 3.500 kg	TMF	Ukendt værdi over 2+1+1 år	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Leje af lifte	TMF	Ukendt værdi over 2+1+1 år	I forbindelse med udbuddet forventes grønne køretøjer at indgå som konkurrenceparameter.
Vedligehold af køretøjer under 3.500 kg	TMF	Ukendt værdi over 2+1+1 år	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Reparation og vedligehold af grønt materiel	TMF	Ukendt værdi over 2+1+1 år	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Reparation og vedligehold af asfalt materiel	TMF	Ukendt værdi over 2+1+1 år	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Leje af materiel med/uden fører	TMF	Ukendt værdi over 2+1+1 år	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Cateringaftalen	ØKF	5-6 mio. kr. årligt over 4 år	Vi forventer, at der vil blive stillet krav til levering i grønne køretøjer.

Tabel 3 Forventede udbud med krav til grønne køretøjer i 2025 (25)

Kontrakt	Forvaltning	Kontraktstørrelse	Miljøkrav/tildelingskriterie
Rengøring af udenbys ejendomme	ØKF	Kontraktværdien er ikke fastsat endnu	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
AIA/ADK	ØKF	Kontraktværdien er ikke fastsat endnu	Formodentlig levering i grønne køretøjer, enten som minimumskrav i form af trappe model eller som evalueringsparameter.
Brandinspektion	ØKF	Kontraktværdien er ikke fastsat endnu	Mulighed for grønne køretøjer afdækkes i kommende markedsdialogen.
Social Rengøring	ØKF	13.700.000 kr. over 4 år	Mulighed for grønne køretøjer afdækkes i kommende markedsdialog.
Volumenstudier	Rådhuset	20 mio. kr. over max 4 år - rammeaftale	Det vil fremgå som kontraktvilkår, at rådgivere primært skal anvende grønne køretøjer i forbindelse med besøg på lokationer og ved møder.
Personlig og praktisk hjælp til borgere	SUF	120 Mio kr.	Krav til grønne køretøjer (mindre hjemmeplejebiler) og cykler.
Smedeydelser	ØKF	Kontraktstørrelse anslås i markedsdialogen	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Køretøjer og Materiel	TMF	1-2 mio. kr. årligt (forventes øget når aftales implementeres og udbredes)	Muligheden for at stille skærpede krav til leverandørkøretøjer afdækkes i markedsdialogen.
Taxier	ØKF	Estimeret til 2-5 mio. kr. årligt	Krav til 55% grønne køretøjer i år 1. Stiger til 100% i år 3 og resten af aftalen.
Rammeaftale om vedligehold, service, ny installationer og konverteringer af brandsikringsanlæg	ØKF	150.000.000 kr. over 4 år	Krav om 40% grønne køretøjer i år 1. Stiger til 80% i år.
Vinduespolering	ØKF	15.000.000 kr. over 4 år	Levering i grønne køretøjer stilles som evalueringsparameter.

Tabel 3 Forventede udbud med krav til grønne køretøjer i 2025 (25)

Kontrakt	Forvaltning	Kontraktstørrelse	Miljøkrav/tildelingskriterie
Låseserviceaftalen	TMF	Forventet kontraktværdi er 15 mio. kr. over 4 år	Levering i grønne køretøjer stilles som evalueringsparameter.
Hårde hvidevarer og køkkenartikler	ØKF	Estimeret til 40.000.000 kr. pr. år over 4-år	Levering i grønne køretøjer er stillet som evalueringsparameter.

Bilag 2 Status på miljømærkede indkøb

Borgerrepræsentationen besluttede i 2017, at Københavns Kommunes indkøb skal være type 1-miljømærkede, hvor udbuddet af miljømærkede produkter og services lever op til kommunens indkøbsbehov. I 2023 godkendte Borgerrepræsentationen en opdatering af miljømærkeindsatsen, så den fremadrettet skal målrettes de områder, hvor der er størst potentiale for at fremme miljømærkede indkøb gennem 2-4 årlige indsatser.

Økonomiudvalget (ØU) orienteres årligt om arbejdet med miljømærkede indkøb i Københavns Kommune. Samtidig forelægges ØU årligt en opdateret version af miljømærkekategorieringen.

Indsatser i 2024

I 2024 har fokus særligt været på at opkvalificere medarbejdere, der arbejder med udbud og indkøb i indsatsen for øget brug af miljømærker, at styrke miljømærkers synlighed i kommunens indkøbssystem og at forbedre datagrundlaget for miljømærkede indkøb.

Opkvalificering af indkøbsorganisationen

Københavns Kommune arbejder for at stille ambitiøse krav til miljømærker i alle relevante udbud. Derfor har vi i år gennemført en række tiltag for at udbrede kendskabet til miljømærkeindsatsen i kommunens indkøbsorganisation. Kommunens udbudsjurister er på forskellige netværk og på uddannelsen i Bæredygtige Indkøb blevet undervist i, hvornår og hvordan man skal stille krav til miljømærker i udbud. Derudover er miljømærkeindsatsens politisk vedtagne retningslinjer oversat til en praktisk trin-for-trin guide for udbudsjurister i Kommunens grønne opslagsværk over klima- og miljøkrav.

Styrket synlighed af miljømærker ved indkøb

Der arbejdes for at skabe bedre synlighed af miljømærkede produkter i en indkøbssituation i kommunen. Derfor har vi etableret en mere robust løsning for visning af miljømærker i kommunens indkøbssystem, Kvantum. Derudover har vi igangsat et udviklingsprojekt, der på sigt skal få miljømærkede varer til at fremgå øverst, når en indkøber søger på en vare i Kvantum.

Bedre datagrundlag

I år har Københavns Kommune taget et vigtigt skridt mod et bedre datagrundlag for kommunens miljømærkede indkøb gennem at stille krav til at kommunens leverandører om at levere miljømærkedata, som ses i varekataloget. Dette har potentiale for væsentligt at forbedre datagrundlaget for miljømærkede indkøb på sigt.

Bedre datagrundlag kan give større indsigt i andelen af miljømærker af kommunens samlede indkøb og gøre det muligt på sigt at sætte kvantitative mål for miljømærkede indkøb. Derudover betyder bedre miljømærkedata, at det for endnu flere varer vil blive synligt i Kvantum, hvis varen er miljømærket.

Miljømærkekategorieringen 2025

Miljømærkekategorieringen er en oversigt over markedet for type 1-miljømærkede produkter og services inden for de indkøbsområder, der er relevante for Københavns Kommune. Kategorieringen dækker kun type 1-miljømærkerne Svanemærket, EU Ecolabel (EU Blomsten) eller TCO-certified, men Københavns Kommune anerkender også andre type 1-miljømærker, som følger den internationale standard ISO 14024.

Københavns Kommune opdaterer årligt Miljømærkekategorieringen i samarbejde med Miljømærkning Danmark og TCO Certified.

LÆSEVEJLEDNING

Miljømærkekategorieringen opdateres årligt og skal læses som et øjebliksbillede, da markedet for miljømærkede produkter løbende udvikler sig.

Kategoriseringen er inddelt fra 1 til 4, afhængigt af hvor udbredte produkter med Svanemærket, EU Ecolabel eller TCO Certified er på det enkelte indkøbsområde. Produkter, hvor TCO-certified er det mest hyppige miljømærke, er markeret med dette ikon. Andre miljømærker kan dog stadig være relevante, og ligeledes kan TCO være relevant ved andre produkter.

Kategori 1: Her er der mange licenshavere/produkter på markedet med miljømærkning. Der skal derfor stilles krav til miljømærker for alle indkøbte produkter i kategorien.

Kategori 2: Her er der flere licenshavere/produkter på markedet med miljømærkning. Der skal stilles krav til miljømærkning, hvor markedet for miljømærkede produkter opfylder kommunens indkøbsbehov.

Kategori 3: Her er der få licenshavere/produkter på markedet med miljømærkning. Der skal foretages markedsdialog for at afdække, om markedet er tilstrækkeligt udviklet til at anvende krav om miljømærke som tildelingskriterie. Krav til miljømærke skal anvendes som tildelingskriterie, hvor dette er tilfældet.

Kategori 4: Her er der ingen licenshavere/produkter på markedet med miljømærkning. Der skal foretages markedsdialog for at afdække, om markedet er tilstrækkeligt udviklet til at anvende krav om miljømærke som tildelingskriterie. Krav til miljømærke skal anvendes som tildelingskriterie, hvor dette er tilfældet.

Ændringer i løbet af 2024

I løbet af 2024 har udvalget af flere miljømærkede produkter udviklet eller ændret sig:

OPRYKNING FRA KATEGORI 2 TIL KATEGORI 1

- Møbler og inventar (inkl. institutionsmøbler og konference stole, ekskl. reoler, borde, kontorstole, skærmvægge og kantine stole). Møbler og inventar er lagt sammen med Kontormøbler. Kategorien hedder nu Møbler (SKI).
- Kemiske byggematerialer (lim og visse typer spartel og fugemasser).
- Alt-i-en PC'er (SKI).
- Bærbare PC'er (SKI).
- Hovedtelefoner (SKI).
- Stationære PC'er (SKI).

OPRYKNING FRA KATEGORI 3 TIL KATEGORI 2

- Bygge- og facadeplader.
- Kemiske byggeprodukter (lak).

OPRYKNING FRA KATEGORI 4 TIL KATEGORI 3

- Projektører (SKI).
- Smartphones (SKI).
- Servere (SKI).

ØVRIGE ÆNDRINGER

- Tablets er tilføjet til kategori 2 (SKI).
- Gulve (ekskl. vinyl) lægges sammen med Linoleumsgulve.
- Babyprodukter med tekstil (køreposer) flyttes fra kategori 3 til 4 og lægges sammen med Babyprodukter til tekstil (fx barnevogne).
- TV udgår fra kategoriseringen.

Derudover har der været vækst i miljømærkelicenser for produktgrupper såsom rengøringsmidler, diverse opvaskemidler, hygiejneprodukter, plejeprodukter, maling, gulve, bilplejeprodukter og levende lys. Det er alle produktgrupper, som allerede er placeret i kategori 1, og det giver derfor ikke anledning til at rykke i kategoriseringen.

På næste side fremgår den samlede miljømærkekategorisering for 2025.

Egne indkøbsområder 2025

Tabel 4 Egne indkøbsområder 2025

Kategori 1 Mange produkter og services med Svanemærket, EU Ecolabel eller TCO Certified	Børne- og babypejeprodukter (inkl. kosmetiske- og hygiejneprodukter) Børnebleer (natbleer fra 17-57 kg undtaget) Fuldspartel Gulve (ekskl. vinyl) Indendørsmaling og udendørsmaling Investeringsfonde Kantinedrift Kemiske byggematerialer (lim og visse typer spartel og fugemasser) Produkter til personlig pleje Rengøringsservice Tekstilservice (vaskerier) Tonerkassetter (recirkuleret og ikke på serviceaftaler) Vaske- og plejeprodukter til biler Vinduespolering
Kategori 2 Flere produkter og services med Svanemærket, EU Ecolabel eller TCO Certified	Bilvaskehaller Bomuldsbeklædning (fx 100% bomulds t-shirts og undertøj) Bygge- og facadeplader Genopladelige batterier (AA og AAA) Hobbyartikler (Hobbymaling) Kemiske byggematerialer (lak) Legetøj af plast (fx sand, vand og rollespil) Madrasser til børn Smøremidler Træ – særlig holdbart (byggemateriale) Træbeskyttelse Udemøbler

Kategori 3 Få produkter og services med Svanemærket, EU Ecolabel eller TCO Certified	Bio-brændstof Byggematerialer (køkkener, døre) Campingpladser Engangsservietter til tandlægebehandling Fladvarer Powerbanks Hobbyartikler (ekskl. hobbymaling) Legepladsredskaber Legetøj (bl.a. cykler og trælegetøj) Let arbejdsbeklædning (fx kitler og bukser) Natbleer (17-57 kg) Rens af væskeskadet elektronik Renserier Skind og læder Sko og andet fodtøj Vækstmedier, jordforbedringsmidler og dæklag Yderdøre
Kategori 4 Ingen produkter og services med Svanemærket, EU Ecolabel eller TCO Certified	Andre overnatningsmuligheder (vandrehjem) Babyprodukter med tekstil (fx barnevogne) E-handelstransporter Grov arbejdsbeklædning Hygiejneprodukter (mundbind) Kaffetjenester Kompostbeholdere

Indkøbsområder på SKI-aftaler 2025

Tabel 5 Indkøbsområder på SKI-aftaler 2025

Kategori 1 Mange produkter og services med Svanemærket, EU Ecolabel eller TCO Certified	Alt-i-en-PC'er Bærbare PC'er (Notebooks) Engangsartikler og fødevareemballager (engangskrus af pap og kaffefiltre) Engangsbatterier Hovedtelefoner (Headsets) Hygiejneprodukter (bleer, engangsvaskeklude og bind m.m.) Inkontinensprodukter (absorberende inkontinensprodukter) Kopi- og trykpapir Kosmetiske produkter (håndsæbe, cremer, shampoo og vådservietter m.m.) Levende lys Mad- og bagepapir Møbler Opvaske- og afspændingsmidler til maskinopvask Opvaskemidler til håndopvask Opvaskemidler til professionel maskinopvask PC-skærme Stationære PC'er (Desktops) Rengøringsmidler Rengøringsprodukter med mikrofiber Tekstilvaskemidler og pletfjernere Toiletpapir, køkkenruller, servietter, papirhåndklæder og lign. Tryksager, notesblokke og andre forædlede papirprodukter Vaskemidler til professionelt brug
---	--

Kategori 2 Flere produkter og services med Svanemærket, EU Ecolabel eller TCO Certified	Kontormaskiner (kopi- og multifunktionsmaskiner) Tømidler Tablets
Kategori 3 Få produkter og services med Svanemærket, EU Ecolabel eller TCO Certified	Engangsartikler og fødevareemballage (bl.a. tallerkner, skåle, fryseposer og fade samt engangskrus af andre materialer end pap) Medicinsk engangsudstyr (Engangskatetre) Hoteller Konferencesteder (uden overnatning) Kontorartikler (skriveredskaber) Projektorer Smartphones Servere
Kategori 4 Ingen produkter og services med Svanemærket, EU Ecolabel eller TCO Certified	